

Kaitseministri määruse „Sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelvade laskemoona ja lahingumoonade käitlemise nõuded ja kord“ eelnõu

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Kaitseministri määrus „Sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelvade laskemoona ja lahingumoonade käitlemise nõuded ja kord“ kehtestatakse relvaseaduse (edaspidi ka *RelvS*) § 83² lõike 3, § 83⁴⁰ lõike 2, § 83⁴⁹ lõike 3, § 83⁵⁰ lõike 3, § 83⁵² lõike 5, § 83⁵³ lõike 2, § 83⁵⁴ lõike 3, § 83⁵⁸ lõike 2 ja § 83⁵⁹ lõike 3 alusel.

Määrusega kehtestatakse sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelvade laskemoona ja lahingumoonade käitlemise (näiteks valmistamine, parandamine, hooldus, remont, hävitamine) miinimumnõuded.

RelvS-i¹ § 3 lg 3 alusel on sõjarelv sõjalisel otstarbel kasutatav või sõjalisel otstarbel kasutamiseks konstrueeritud, valmistatud, määratud või kohandatud relv või relvasüsteemi oluline osa.² Kõik muud relvad, mis ei vasta sõjarelvade tunnustele, on mittesõjarelvad. Sõjarelvade puhul tähendab see RelvS § 83³ lõikes 1 nimetatud relvi (käsituli relvad, raskerelvad ja muud relvad, mis ei ole tulirelvad) ja nende olulisi osi. Sõjarelvaks loetakse ka selline relv, mida valmistaja ei ole esialgu valmistanud sõjarelvaks, kuid mida saab selleks kohandada. Näiteks muudetakse ühelasuline või poolautomaatne vintpüss snaipirelvaks, mida kasutatakse erioperatsioonidel või lahingus. Sõjarelvade hulka arvatakse see relv pärast muudatuste tegemist.

Õigusselguse huvides on oluline märkida, et RelvS § 83² lõike 1 alusel tuleb sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelvade laskemoona ja lahingumoonade olulisi osi käsitleda samaväärselt sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelvade laskemoona või lahingumoonaga. Kõik nõuded, mis kehtivad sõjarelvadele, kehtivad ka sõjarelvade olulistele osadele. Samamoodi kehtivad kõik relvasüsteemile, sõjarelvade laskemoonale ja lahingumoonale kehtivad nõuded ka nende olulistele osadele, kui RelvS-is ei ole sätestatud teisiti. Sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelvade laskemoona ja lahingumoonade käitlemine RelvS 11¹. peatükis tähenduses on sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelvade laskemoona ja lahingumoonade valmistamine, võõrandamine, soetamine, kandmine, hoidmine, edasitoimetamine, vedu, hävitamine või sõjarelvade parandamine, ümbertegemine, lammutamine või laskekõlbmatuks muutmine.

Määruse ülesehitus järgib RelvS § 83³ struktuuri, kus on välja toodud sõjarelvade liigitus ning seejärel relvasüsteemi, lahingumoonade ja sõjarelvade laskemoona mõisted. Sõjarelvad liigitatakse nende kaliibri ja kasutuseesmärgi järgi. RelvS-i tähenduses jagatakse sõjarelvad omaduste järgi kolmeks: 1) käsituli relvad, 2) raskerelvad ja 3) muud relvad, mis ei ole tulirelvad.³ Uues relvaseaduse

¹ Relvaseadus, RT I, 12.12.2024, 3. – <https://www.riigiteataja.ee/akt/112122024003>.

² RelvS § 3 lõige 3.

³ RelvS-i § 83³ lõige 1. Seletuskiri on leitav leheküljel: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/e330ee20-0075-47fd-b7dd-%20cb83f3f753b/Relvaseaduse,%20strateegilise%20kauba%20seaduse,%201%C3%B5hkematerjaliseaduse%20ja%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus>.

redaktsioonis⁴ on muuhulgas sisustatud relvasüsteemi mõiste, seega tuleb käesolevas määruses sätestada ka relvasüsteemi käitlemise tingimused ja kord.⁵

Käsitulirelv on kuni 20 mm (kaasa arvatud) kaliibriga tulirelv, mida inimene suudab kanda ja käsitseda täiendava varustuse või püsivalt relvaalusele kinnitamata. Käsitulirelv on üks sõjarelva liik, mis on nimetatud RelvS § 83³ lg 1 p-s 1. See võib olla nii automaat- või poolautomaattulirelv, sile- või vintraudne tulirelv. Relva käsitulirelvana määratlemisel on määravaks kaks asjaolu. Esiteks relva kaliiber, mis jääb vintraudse relva puhul alla 12,7 mm (kaasa arvatud) ja sileraudse relva puhul alla 20 mm. Ainus erand on 40 mm ühelasuline või poolautomaatne madala algkiirusega püstolgranaadiheitja, mida saab käsitseda üks inimene käest laskmiseks ning mida samuti käesoleva määruse tähenduses peetakse käsitulirelvaks. Automaatne kõrge algkiirusega 40 mm granaadiheitja, mille kasutamine eeldab püsivat kinnitust relvaalusele, kuulub antud määruse mõttes raskerelvade hulka.

Relvasüsteem on sõjarelva või mitme sõjarelva kombinatsioon koos relvasüsteemi toimimiseks vajalike osadega, sealhulgas sihtimis- ja tulejuhtimisseadmed ning relvaplatvorm. Relvasüsteemi ja selle oluliste osade valmistamine on RelvS § 83³³ lg 1 p 4 alusel loakohustusega tegevus. Relvasüsteemi valmistamine tähendab seda, kui relvasüsteemi oluline osa ehk RelvS § 83³ lg-s 1 nimetatud sõjarelv (käsitulirelv, raskerelv või muu relv, mis ei ole tulirelv) integreeritakse relvaplatvormiga (näiteks droon, paat, auto või muu platvorm) ning sihtimis- ja tulejuhtimisseadmetega, mis on füüsiliselt ühendatud relvasüsteemi sõjarelva ja relvaplatvormiga, misjärel on tegemist tervikliku relvasüsteemiga RelvS § 83³ lg 1¹ tähenduses. Teisisõnu, relvasüsteemist saab rääkida siis, kui sõjarelv ning selle toimimiseks vajalikud sihtimis- ja tulejuhtimisseadmed on integreeritud relva platvormile.

Raskerelvadeks võivad olla tulirelvad, millel on kas vint- või sileraudne relvaraud, aga ka näiteks raketiheitjad või -kompleksid, millel on relvaraua asemel laskeseade. Raskerelvad on käsitulirelvadest suurema massiga, tugevama tulejõuga, pikema laskeulatusega, enamasti paigaldatud relvaplatvormile või alusvankrile ning käsitsetavad üldiselt meeskonna poolt.

Käesoleva määruse muudatuste ettevalmistamisel on juhitud standardimisvõimalustest. Selline lähenemine võimaldab täpsustada relvahoidlate ja -tehaste ehituslikke, turvalisuse ning muid nõudeid, tuginedes asjakohastele standarditele. See loob selge ja üheselt mõistetava regulatiivse raamistiku nii ettevõtjatele kui ka järelevalveasutustele, kes saavad lähtuda konkreetsetest ja kontrollitavatest nõuetest. Määruses viidatud standarditega on võimalik tutvuda Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskuse kodulehel.⁶ Konkreetsetest standarditest ei ole alati võimalik või otstarbekas lähtuda, seega on sisse toodud võimalus kasutada viidatud standardis toodud lahendusega samaväärset lahendust. Muu samaväärse dokumendi all mõeldakse näiteks erialaliidu või majandus- ja tööstussektori poolt välja antud juhisdokumenti, mis kirjeldab turvalahendusi standarditega samaväärsetest eesmärkidest lähtuvalt ja pakub rakendatavaid ning praktilisi soovitusi.

Võrreldes senikehtinud määrusega muutuvad käitlemise nõuded ettevõtete jaoks selgemaks ja osaliselt lihtsamaks.

⁴ Relvaseadus, RT I, 12.12.2024, 3. – <https://www.riigiteataja.ee/akt/112122024003>.

⁵ RelvS § 83³ lõige 1¹. – <https://www.riigiteataja.ee/akt/112122024003>.

⁶ MTÜ Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskus. – [Kontakt - EVS standard evs.ee | et](https://www.evs.ee/et).

Lihtsustatud on sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelvade laskemoona ja lahingumoonarvestuse pidamise korda. Enam ei nõuta nende paiknemise ja käitlemiskohasistest liikumiste kohta arvestuse pidamist. Riikliku järelevalve seisukohast ei ole vaja dokumenteerida ja märkida, kas sõjarelv on ühe käitlemiskoha piires parasjagu relvatehases või relvahoidlas.

Lihtsustatakse sõjarelvade hoidmise nõudeid võrreldes senikehtinud nõuetega. Raskerelvi käitleval ettevõttel ei ole kohustust rajada relvahoidlat – raskerelvi võib hoida relvatehases ning teatud tingimustel ka relvatehase territooriumil. Relvatehase territooriumil võib hoida raskerelvi, kui relvalt on eemaldatud selline oluline osa, mis ei võimalda relva kasutada. Sealjuures peab raskerelv asetsema piirdeaiast vähemalt 15 meetri kaugusel. Konserveeritud raskerelvi võib hoida relvatehase territooriumil ka ilma olulise osa eemaldamiseta. Kõiki sõjarelvi, sh käsituli relvi, võib hoida relvatehases nii kaua, kui on vaja nende käitlemiseks, näiteks valmistamiseks või parandamiseks.

Määrus eristab relvahoidla ja relvatehase ehituslikke ja turvalisuse nõudeid ning loob paindlikumad võimalused sõjarelva ja relvasüsteemi käitlemiseks relvatehases. Relvahoidlale kohalduvad relvatehasest rangemad ehituslikud ja turvalisuse nõuded, arvestades, et relvahoidlas võidakse hoida suures koguses sõjarelvi. Relvahoidla nõuded võrreldes senikehtinud nõuetega on muudetud konkreetsemaks. Välja on toodud näiteks ehitusmaterjali tulekindlikkuse klass, seinte ehitusmaterjali valik ja avatäidete turvanõuded. Relvatehase ehituslikud nõuded on seevastu jäetud üldisemaks ja lihtsamaks, et võimaldada relvatehasena kasutusele võtta erinevaid ehitisi, arvestades sealjuures käideldavate sõjarelvade liiki, kogust, tehase asukohta jne. Kui relvahoidla puhul on välja toodud tuleohutusklass TP1 ja konstruktsioonide jm materjalide tulekindlus vähemalt A2, siis relvatehase puhul tuleohutusklassi ei ole toodud ning materjalide tulekindlus võib olla madalam – B-klass. Relvatehasel ei pea olema topelt välisust nagu relvahoidlal.

Relvahoidla ja relvatehase piirdeaiade kõrguse nõue on viidud vastavusse Kaitseväes kehtiva nõudega. Kuna eesmärk on lahendada relvatehase ja territooriumi kaitse kihiliselt, siis selleks, et võimaldada relvatehasest ehitada lihtsama hoonena, tuleb välisperimeetri kaitset tugevdada. Senise vähemalt 2 meetri asemel peab piirdeaiade kõrgus olema vähemalt 2,4 meetrit. Turvamisel kihilisuse loogikast lähtudes on seatud kohustus kasutada piirdeaiade kas häire- või jälgimisseadmestikku. Samas on võetud ära piirdeaiade kohustus, kui relvatehas asub ühes hoone osas, mille ümber ei ole otstarbekas piirdeaeda ehitada. See võimaldab eeskätt alustavatel ettevõtetel leida teatud hulga sõjarelvade arendamiseks ja prototüüpimiseks sobiva relvatehase ruumi ka mõnes suuremas hoones.

Relvatehase, relvahoidla ja nende territooriumil võivad iseseisvalt liikuda ligipääsuõigusega isikud, kelleks on ettevõtte töötajad. Ülejäänud isikud on külalised. Lihtsustatud on külaliste ligipääsu korda. Vajadusel saab ettevõtte juht anda külalistele saatjata liikumisõiguse, mis võib olla vajalik näiteks muru niitmiseks relvatehase territooriumil selliselt, et muruniitjal on pidevalt saatja. Külaliste arvestusse ei pea enam panema külastuse põhjust ega külastatavate ruumide nimekirja.

Arvestades, et sõjarelva või sõjarelva laskemoona ettevõtted kasutavad tõenäoliselt turvamiseks turvafirmade teenuseid, siis on võetud kasutusele turvategevuse seaduse mõisted ja loogika, et hõlbustada turvanõuete rakendamist. Olulise muutusena on tõstetud lävendeid, millest alates tuleb rakendada tulirelvastatud turvatöötajat. Näiteks senikehtinud määruses oli kohustus tulirelvastatud turvatöötajat rakendada 24/7 hetkest, kui käideldi vaid üht üle 12,7 kaliibriga sõjarelva, siis käesolevas määruses on õigus käidelda kuni 10 selle kaliibriga sõjarelva ilma kohustuseta rakendada

tulirelvastatud turvatöötajat. Võrreldes tänase regulatsiooniga on loodud paindlikkus kasutada käitlemiskohal pidevalt oleva tulirelvastatud turvatöötaja või turvameeskonna asemel tulirelvastatud turvapatrulli juhul, kui patrulli reageerimisaeg on teenuselepingu kohaselt alla 15 minuti.

Määrusest on eemaldatud topeltregulatsioon laske- ja lahingumoonas sobivusrühmadesse jaotamise kohta. See tuleneb juba rahvusvahelisest ohtlikke kaupade vedamise ja hoidmise regulatsioonist (ADR).

Lihtsustatud on sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonas vedude turvamist. Tõstetud on lävendeid, millest alates tuleb vedude turvamiseks kasutada relvastatud saatemeeskonda. Näiteks senikehtinud regulatsioonis oli vaja vähemalt üht tulirelvastatud saatjat kuni 10 12,7 mm kaliibriga vintraudse sõjarelva vedamiseks, siis nüüd on seda vaja alates 10 käsitulirelva vedamisest. Kui varasema kuni 5000 ühiku kuni 12,7 mm kaliibriga laskemoona vedamiseks oli vaja üht tulirelvastatud saatjat, siis uues regulatsioonis on see kohustus juhul, kui veetakse 1000-10000 ühikut käsitulirelva laskemoona.

Võrreldes senikehtinud nõuetega võetakse näha ette senisest suuremat paindlikkust ja alternatiivide kasutamise võimalust turvalahenduste rakendamisel, arvestades muuhulgas tehnoloogia arengut.

Muudatus toetab sõjarelvade, relvasüsteemide, sõjarelva laske- ja lahingumoonas sektori arengut, säilitades samas kõrged julgeoleku ja ohutuse standardid.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kaitseministeeriumi kaitsetööstuse arendamise erinõunik Indrek Sirp (indrek.sirp@kaitseministeerium.ee) ja õigusosakonna nõunik Elise Saar (elise.saar@kaitseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Anu Rooseniit (anu.rooseniit@keeletoimetus.ee).

Eelnõu koostamise käigus konsulteeriti Kaitseväge, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Tarbija- ja Tehnilise Järelevalve Ameti, Siseministeeriumi, Kaitsepolitsei ameti, Eesti Kaitse- ja kosmosetööstuse Liidu, Politsei- ja Piirivalveameti, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse ning Eesti Turvatöötajate Ettevõtete Liiduga.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 38 paragrahvist, mis on koondatud kolmeteistkümnesse peatükki.

Eelnõu ülesehitus on järgmine:

- 1. peatükk. Üldsätted (§-d 1–2)
- 2. peatükk. Sõjarelva, laskemoona ja lahingumoonas arvestuse pidamine ning selle korraldamine (§-d 3–4)
- 3. peatükk. Sõjarelva ja relvasüsteemi hoidmine (§ 5)
- 4. peatükk. Nõuded sõjarelva, relvasüsteemi ja sõjarelva laskemoona hoidmisele relvakapis (§-d 6 ja 7)
- 5. peatükk. Nõuded sõjarelva, relvasüsteemi ja sõjarelva laskemoona hoidmisele relvahoidlas (§-d 8–13)

- 6. peatükk. Nõuded sõjarelva, relvasüsteemi ja sõjarelva laskemoona hoidmisele relvatehases (§-d 14–18)
- 7. peatükk. Relvahoidla, relvatehase ja nende territooriumi ning relvakapi turvalisuse tagamise nõuded (§-d 19–22)
- 8. peatükk. Sõjarelva laskemoona ja lahingumoonale hoiustamise nõuded (§-d 23–25)
- 9. peatükk. Laskemoona- ja lahingumoonalao ning laskemoona- ja lahingumoonatehase turvalisuse tagamise ning ehitusnõuded (§-d 26–30)
- 10. peatükk. Nõuded sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonale katsepaigale (§ 31)
- 11. peatükk. Sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonale vedu (§-d 32–33)
- 12. peatükk. Sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonale hävitamine ning sõjarelva lammutamine ja laskekõlbmatuks muutmine (§-d 34–36)
- 13. peatükk. Rakendussätted (§ 37 ja 38)

Järgnev annab ülevaate eelnõu sisust peatükkide kaupa.

1. peatükk. Üldsätted

Eelnõu § 1 lõikega 1 sätestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse ettevõttes (nt relvatehases, laskemoonatehases, lahingumoonalao) käideldava sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonale käitlemise nõuded. See tähendab, et määrusega kehtestatakse miinimumnõuded sellele, kuidas sõjarelva, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonale käidelda, kui seda näiteks valmistatakse, hooldatakse, veetakse või hoitakse.

Võrreldes RelvSi § 1¹ lõikes 2 sätestatud relva ja selle laskemoona käitlemisega⁷ ei käsitle RelvS 11¹. peatüki tähenduses käitlemisena hooldamist ega valdamist. Nimetatud tegevuste jaoks peab olema olema tegevusluba. Näiteks, kui ettevõtjal on olema tegevusluba sõjarelva, relvasüsteemi, nende olulise osa, sõjarelva laskemoona või lahingumoonale valmistamiseks, annab see ettevõtjale õiguse ka oma valmistatud sõjarelva, relvasüsteemi või nende olulist osa müüa, vedada, hooldada ja parandada ning oma valmistatud sõjarelva laskemoona või lahingumoonale müüa ja vedada.⁸ Samuti, kui ettevõtja osutab sõjarelvade parandamise teenust.⁹

Määrust kohaldatakse lisaks sõjarelvadele, relvasüsteemidele, sõjarelva laskemoonale ja lahingumoonale ka sõjarelva ja relvasüsteemi olulistele osadele ning sõjarelva laskemoona ja lahingumoonale olulistele komponentidele ja osadele (**§ 1 lõige 2**). See tähendab, et määrus ei kohaldu mitte ainult valmistootele (nagu automaattulirelv või padrun), vaid ka kõikidele selle olulistele osadele ja komponentidele, sealhulgas poolvalmis olulistele osadele. Lõpuni töötlemata toorikute mõiste sisustamisel tuleb lähtuda Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse definitsioonist, mille

⁷ RelvSi § 1¹ lõige 2: „Relva ja laskemoona käitlemine on käesoleva seaduse tähenduses relvade ja laskemoona valmistamine, müük, soetamine, omamine, valdamine, hoidmine, hooldamine, kandmine, edasitoimetamine, vedu, sissevedu, väljavedu, võõrandamine, pärimine, leidmine ja hävitamine ning relvade parandamine, ümbertegemine, laskekõlbmatuks muutmine, lammutamine ja laenutamine.“

⁸ RelvS § 83³³ lõige 2.

⁹ RelvS § 83³³ lõike 1 punkt 2.

kohaselt on poolvalmis olulised osad (ingl *semi-finished essential components*) on sellised olulised osad, mis ei ole valmis vahetuks kasutamiseks, kuid mille kuju või kontuur sarnaneb vastava valmis olulise osa omaga ning mida saab, välja arvatud erandjuhtudel, kasutada üksnes selleks, et ehitada neist välja valmis olulised osad. RelvS § 21 lõikes 1¹ on sätestatud, et tulirelva oluliste osadena käsitletakse ka lõpuni töötlemata toorikuid. Sarnaselt tulirelva lõpuni töötlemata toorikutega kohaldatakse samu põhimõtteid ka sõjarelva ja relvasüsteemi lõpuni töötlemata osadele ja olulistele osadele. Näiteks võib olla poolvalmis oluline osa automaatrelva vintraud, mille puhul on raua mõõtmed sarnased vintraua lõplike mõõtmetega ning rauda on puuritud auk, millesse on juba ka vint lõigatud.

Poolvalmis oluliste osade puhul tehakse erisus raketikompleksi ja raketiheitja laskeseadmele. Kuna raketikompleksi ja raketiheitja laskeseade on oluline osa ainult sellisel juhul, kui tegu on tervikliku tootega¹⁰, siis raketikompleksi ja raketiheitja laskeseade ei saa olla oluline osa poolvalmis toote kujul. Seega ei ole poolvalmis raketikompleksi ja raketiheitja laskeseade sõjarelva oluline osa.

Samuti kohaldatakse kõnesolevat määrust RelvS § 20 lõike 1 punktides 5 ja 7 ning lõigetes 4 ja 5 nimetatud relvadele ja laskemoonale. Eelnimetatud punktides 5 ja 7 on välja toodud tsiviilkäibes keelatud relvad ja laskemoon. Automaattulirelv, millest ühekordsel päästikule vajutamisel saab sooritada valangu (RelvS § 20 lg 1 p 5) on käsitletav käsitulirelvana RelvS § 83³ lg 1 p 1 alusel. Samuti RelvS § 20 lg 1 p-s 7 nimetatud sõjarelv ja granaadiheitja. Need on tulirelvad, mille käitlemine on ühiskonnas enamohtlik tegevus, nagu sõjarelvade, sõjarelva laskemoona, lahingumoon või relvasüsteemide puhul.

Paragrahviga 2 sätestatakse üldised nõuded sõjarelva, laskemoona ja lahingumoon käitlemise korraldamiseks.

Tavapäraselt korraldab ettevõtjas tegevust ettevõtja juht. Nii sätestatakse ka selle eelnõuga, et ettevõtja juht peab muu hulgas oma kirjaliku korraldusega määrama sõjarelva, laskemoona või lahingumoon käitlemise eest vastutava isiku või isikud (**lõige 1**).¹¹ Nimetatud isik võib olla väikese ettevõtte puhul ka ettevõtja juht ise, kuid oluline on, et isik vastaks vastutavale isikule kehtestatud nõuetele. Vastutav isik on ettevõtjas määratud isik, kes teeb, kontrollib või juhib ettevõtja pädevusse kuuluval tegevusalal tööd.¹² Sõjarelvi, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoon käitleva ettevõtte vastutava isiku teadmiste ja pädevuse tõendamiseks töötatakse välja tõendamise kord. Vastutav isik teeb, kontrollib või juhib iseseisvalt oma pädevusse kuuluval tegevusalal tööd ja vastutab selle eest. Sellel isikul peavad olema oma töö eripärale vastavad teadmised ja oskused ehk kvalifikatsioon.¹³ Mitme vastutava isiku määramine on võib olla vajalik juhul, kui ettevõtjal on mitu käitlemiskohta või mitu tootmisvaldkonda.

Lõike 2 järgi kohustub ettevõtja kehtestama käitlemisnõuete kontrollimise ja vahejuhtumite lahendamise korra. Arvestades sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoon

¹⁰ Vastavalt kaitseministri määrasele „Sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoon ning nende osade, sealhulgas oluliste osade või komponentide täpsustav loetelu ja liigitus“.

¹¹ Nõuded vastutavale isikule on sätestatud RelvSi § 83²⁵.

¹² RelvSi § 83²⁵ lõige 1: „Vastutav isik teeb, kontrollib või juhib iseseisvalt oma pädevusse kuuluval tegevusalal tööd ja vastutab selle eest, esitab enda nimel, ettevõtja heaks tegutsedes ka ettevõtja nimel, tehnilisi seisukohti ning vajaduse korral korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd.“

¹³ RelvS § 83²⁵ lõiked 4–4³.

suuremat ohtlikkust ja julgeolekuriski võrreldes tsiviilotstarbel kasutatavate relvade, sõjarelvade laskemoona või lõhkematerjalidega, on oluline, et ettevõtja näeb ette nende käitlemisel tekkivaid võimalikke probleeme ja ohukohti, mille minimeerimiseks ning riskide vähendamiseks võtab ta kasutusele abinõud. Muu hulgas tuleb tal kehtestada kord, kuidas toimub teavitamine (kes keda ja millal teavitab) ja milline näeb välja ettevõtjasisene menetlus, kui relv, selle oluline osa, laskemoon või lahingumoon on kadunud (**lõige 3**). Kuigi ettevõtja peab kehtestama asjakohase korra, sätestatakse määrusega, et ettevõtja peab relva, selle olulise osa, laskemoona või lahingumoon kadumisest teavitama viivitamatult vastutavat isikut ja PPA¹⁴. Ettevõtja peaks samal ajal alustama ka ettevõttesiseseste toimingute tegemisega, et selgitada kadumise asjaolusid. Kiire teavitamine on oluline selleks, et saaks kohe võtta kasutusele meetmeid kadunud või varastatud sõjarelvade, laskemoona või lahingumoon leidmiseks ning selle kasutamise või Eestist väljaviimise takistamiseks.

2. peatükk. Sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelvade laskemoona ja lahingumoonade arvestuse pidamine ning selle korraldamine

Paragrahviga 3 seatakse miinimumtingimused sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelvade laskemoona ja lahingumoonade arvestuse pidamiseks. **Lõike 1** kohaselt toimub ettevõttes (nt relvatehases, lahingumoonalaos) sõjarelvade, laskemoona ja lahingumoonade käitlemisega seotud arvestuse pidamine ettevõtja kehtestatud korra järgi. Korra kehtestamine on tarvilik, et kõik käitlemisega seotud inimesed teaksid täpselt, millised õigused ja kohustused neil on sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelvade laskemoona või lahingumoonade käitlemisel.

Lõikega 2 sätestatakse, milliste käitlemistoomingute kohta tuleb vähemalt arvestust pidada. Eesmärk on tagada, et sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelvade laskemoona ja lahingumoonade vastuvõtmine, hoidmine ning ettevõtte või tehase väljavedu kajastub arvestuses, sealhulgas on dokumenteeritud. See tähendab, et on oluline, et iga nimetatud toiming, selle tegemise aeg ning selle teinud isik on dokumentaalselt kajastatud. Toimingute ja isikute üle arvestuse pidamine on oluline, et näiteks tuvastada, millal tehti käitlemises viga, et relv sai kaduda, või kes tegi vea. Sõjarelv, relvasüsteem, sõjarelvade laskemoon ja lahingumoon on kõrgema ohutasemega tooted, mistõttu järelevalveasutustel peab olema vajaduse korral võimalik arvestusest üheselt tuvastada kogu käitlemisega seonduv info.

Lõikega 3 seatakse kohustus pidada arvestust nii, et on tagatud andmete säilimine ja arvestuse pidamise ülevaade igal ajal. Ettevõtjal peab olema täielik ülevaade käitlemistoomingutest, mida sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelvade laskemoona või lahingumoonaga tehakse, ning samas võimaldatakse seeläbi loaandjale ja teistele asjakohastele järelevalveasutustele saada reaajas ülevaade nii ettevõtja laoseisust kui ka minevikus toimunud kauba (toodete) liikumistest.

Lõige 4 kohustab ettevõtjat säilitama arvestuse pidamise andmeid vähemalt kümme aastat pärast sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelvade laskemoona või lahingumoonade käitlemistoomingu lõpetamist. See tähendab, et andmeid tuleb säilitada kümme aastat kalendripäevast, mil konkreetse relva, laskemoona või lahingumoonade käitlemistooming (valmistamine, soetamine, tehaseväline vedamine ja hävitamine) tehti.

---

¹⁴ PPA jääb ettevõtja jaoks kontaktiks. PPA teavitab ise Kaitsepolitseiametit.

Vähemalt kümneaastane andmete säilitamise kohustus on seotud ühest küljest järelevalve tegemisega, teisalt aga esimese astme kuriteo aegumise tähtajaga. Võimalike esimese astme kuritegude toimepanemist sõjarelva, laskemoona või lahingumoonna ebaseadusliku käitlemise teel saab ettevõtja andmetest ka näiteks kümne aasta pärast tuvastada, kas kuriteo toime panemiseks kasutatud materjalid, komponendid, osad või muud objektid võisid pärineda konkreetse ettevõtja valdusest.

Lõikega 5 kehtestatakse nõuded, kuidas peab sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonna arvestus korraldatud olema ning mida peab ettevõtja arvestuse korraldamisel arvesse võtma.

Sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonna arvestust tuleb pidada kõikide identifitseerimisandmete kohta, sealhulgas kogused, nimetused ja seerianumbrid (**punkt 1**). Sõjarelva oluliste osade, kasutuskõlbmatute ja poolvalmis oluliste osade kohta ning sõjarelva laskemoona ja lahingumoonna oluliste osade ja komponentide arvestust peetakse ainult tükkides (**punkt 2**). See tähendab, et nimetatud oluliste osade ja oluliste komponentide üle ei pea kajastama identifitseerimisandmeid koos asjakohase teabega. Oluline on, et arvestust tükkides ei peeta RelvS § 83³ lg 1 p-s 4 nimetatud sõjarelva oluliste osade kohta. Tegu on relvaga, mis ei kuulu lõike 1 eelnevate punktide ja sõjarelva liikide alla, ent mida käsitletakse sõjarelvana. Selline sõjarelv võib olla näiteks laserrelv või relv, mis kasutab laskmiseks elektromagnetvälja (ingl k *rail gun*). Seadusandja on jätnud nimetatud punktiga sõjarelva liikide loetelu lahtiseks, võimaldades liigitada sõjarelva alla ka selliseid tulirelvade hulka mittekuuluvaid relvi, mis ei ole tänasel hetkel tehnoloogiliselt välja arendatud või on senini tundmatud. Seetõttu ei ole võimalik ka sellise sõjarelva osasid, sealhulgas olulisi osasid, välja tuua ega nõuda ettevõtjalt nende üle koguselist arvestuse pidamist.

Sõjarelvade, relvasüsteemide, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonna arvestusse tehakse tehase- ja hoidlaväliste (käitlemiskohaväliste) vedude sissekanded ainult alusdokumentideks olevate saatelehtede põhjal (**punkt 3**). Alusdokumenti on vaja, et tuvastada, mis ajal ja mis põhjusel on sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona või lahingumoonna veetud käitlemiskoha territooriumilt välja. Liikumise või veo aluseks dokumentaalse põhjenduse loomine peab välistama kellegi isikliku huvi alusel sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona või lahingumoonna liigutamist tehase või hoidla territooriumilt välja. Arvestust ei ole vaja pidada vedude ja liikumiste kohta, mis toimuvad ühe käitlemiskoha piires (nt tehas, hoidla ja tehase territoorium). Kui aga näiteks tehas ja hoidla asuvad eraldi asukohtades, mitte ühel territooriumil, siis tuleb nendevaheliste sõjarelvade, relvasüsteemide, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonna vedude ja liikumiste üle arvestust pidada.

Oluline on, et arvestuse andmed oleksid tõesed. See tähendab, et ettevõtja peab võtma kasutusele meetmeid, et juhuslikult või tahtlikult ei oleks võimalik andmeid kahjustada ega hävitada (**punkt 4**). Selleks saab ta kasutada näiteks pidevat varukoopiate tegemist arvestusest. Niisamuti on oluline, et arvestusse kannete tegemiseks on ettevõtja näinud ette konkreetse(d) volitatud isiku(d), ehk kõrvalised isikud ei saa ega tohi arvestusse sissekandeid teha (**punkt 5**). Arvestuses igasuguse muutuse tegemine peab olema fikseeritud kuupäeva täpsusega ja selliselt, et kande tegija oleks tuvastatav. Seda on vaja samuti tagantjärele kontrollimiseks, kas arvestuses on andmeid muutnud ainult volitatud isiku(d) ning kas seda on tehtud õigeaegselt ja korrektselt.

Paragrahviga 4 sätestatakse nõuded ettevõtja soetatud või valmistatud sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonu arvele võtmise ja andmete esitamise kohta teenistus- ja tsiviilrelvade registrisse. **Lõike 1** kohaselt on ettevõtja kohustatud soetatud või vastuvõetud sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona või lahingumoonu võtma oma arvestuse pidamise või muus sarnases korras arvele 24 tunni jooksul alates soetamisest või vastuvõtmisest. Ajaline piirang on seotud eesmärgiga saada igal ajal arvestuse pidamisest ülevaade. Eesmärk on tagada, et ettevõtja ei viivitaks põhjendamatult arvele võtmise toimingute tegemisega ning ettevõtte laoseis vastaks tegelikkusele, millega ühtlasi vähendatakse võimalust, et sõjarelv, relvasüsteem, sõjarelva laskemoon, lahingumoon või nende olulised komponendid või osad „ära kaovad“.

Sama paragrahvi **lõigetega 2 ja 3** kehtestatakse andmete loetelu, mida peavad arvele võtmise dokumendid sisaldama. Arvestades sõjarelva ja sõjaväerelva omaduste suhtelist kattuvust, on nimetatud loetelu sarnane sõjaväerelvade registrisse kantavate andmete loeteluga.¹⁵

Ettevõtja peab sõjarelva ja relvasüsteemi arvele võtmiseks esitama teenistus- ja tsiviilrelvade registrisse järgmised andmed:

- 1) relva liik (näiteks kuulipilduja);
- 2) mark ja mudel (näiteks AG-3);
- 3) seerianumber (näiteks 313649);
- 4) kaliiber (näiteks 7,62 x 51 mm);
- 5) valmistamisaasta (näiteks 1975);
- 6) soetamisaeg, kui sõjarelv soetatakse (näiteks 01.07.2018);
- 7) märkused lammutamisele või hävitamisele määramise, ümbertegemise, kadumise kohta.

Lõikega 3 sätestatakse loetelu laske- ja lahingumoonu arvele võtmisel esitatavate andmete kohta. Need on:

- 1) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ohtlike kaupade veoks antud soovitude kohane ohtliku aine või eseme identifitseerimisnumber (edaspidi *ÜRO number*) (näiteks UN0297);
- 2) toote täisnimetus (näiteks haubitsa valgustusmürsk);
- 3) laskemoona korral kaliiber (näiteks 155 mm);
- 4) toote ohuklass ja sobivusrühm (näiteks 1.4G);
- 5) lõhkeaine netomass ühes tootes (näiteks NEQ¹⁶ 500 g);
- 6) toote üldkogus ja üldkoguse lõhkeaine netomass (näiteks 50 tk, NEQ 25 kg);

Ettevõtja on kohustatud esitama soetatud või valmistatud sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona või lahingumoonu andmed alates soetamisest või valmistamisest 24 tunni jooksul teenistus- ja tsiviilrelvade registrisse (**lõige 4**). See tähendab, et samal ajal kui ettevõtja võtab sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona, lahingumoonu või nende olulised osad oma raamatupidamises või muus sarnases korras arvele, peab ta andmed esitama ka teenistus- ja tsiviilrelvade registrisse. Teenistus- ja tsiviilrelvade registrisse andmete kandmise kohustus tuleneb RelvSi § 24 lõikest 2, mille kohaselt peab tagama sõjarelvade, laskemoona ja lahingumoonu käibe jälgitavuse, kandes teatud andmed teenistus- ja tsiviilrelvade registri asjakohasesse ossa. Kui

¹⁵ Vt kaitseministri määruse „Sõjaväerelvade registri põhimäärus“ eelnõu § 9 lõike 1 loetelu. Eelnõu on leitav: <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/1dd88e48-37e9-4980-99a6-b8cababe6a34>.

¹⁶ NEQ – *Net Explosive Quantity*. NEQ näitab laskemoona, lahingumoonu, pürotehnika jms ainete veol veose lõhkematerjalide kogukaalu ilma pakendite, kestade ja muu selliseta.

toodetakse sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona või lahingumoonna olulisi osasid või komponente, võetakse need arvele juhul, kui neid müüakse eraldi tootena (**lõige 5**).

3. peatükk. Sõjarelva ja relvasüsteemi hoidmine

Eelnõu **paragrahv 5** sätestab üldnõuded sõjarelva ja relvasüsteemi hoidmiseks. Sõjarelva, relvasüsteemi ja nende olulisi osasid tuleb hoida selleks spetsiaalselt kohandatud ruumis või hoones (edaspidi *relvahoidla*) või relvakapis tühjaks laetuna (**lõiked 1 ja 3**). See tähendab, et enne relva või relvasüsteemi relvahoidlasse või relvakappi panemist tuleb alati veenduda, et relv või relvasüsteem on tühjaks laetud, sõltumata sellest, kas relva või relvasüsteemiga tehti enne näiteks kontroll-laskmist või seda käideldi muud moodi.

Relvahoidla võib olla selleks ehitatud või kohandatud ruum hoones või eraldiseisev hoone. Üldjuhul on relvahoidla ette nähtud käsituli relvade või väiksemate raskerelvade hoidmiseks, sest käsituli relvad ja väiksemad raskerelvad on hõlpsamini kaasa võetavad ja kasutatavad kuritegelikel eesmärkidel kui suurte mõõtude ja massiga raskerelvad või relvasüsteemid. Relvahoidla mahutavus sõltub ettevõtja vajadusest. Juhul, kui ettevõtja käitleb väikeses koguses käsituli relvi, või mõnda väiksemat raskerelva (nt Carl-Gustavi granaadiheitja), mis mahub relvakappi, siis võib ettevõtja kasutada relvade hoidmiseks vaid relvakappi või -kappe. Kuigi relvasüsteemid on üldiselt suuremõõtmelised seadmed, mis relvakappi ei mahu, siis relvakapi kasutamist ei ole välistatud relvasüsteemi puhul, mis relvakappi mahub. Võib ette kujutada käsituli relval põhinevat väiksemat relvasüsteemi, mis võib relvakappi mahtuda.

Lõikega 2 tehakse oluline erand ettevõtjale. Kui ettevõtja käitleb ainult raskerelvi ja raskerelval põhinevaid relvasüsteeme või nende olulisi osi, ei pea ettevõtjal olema relvahoidlat ega relvakappi. Üldiselt on raskerelvad ja raskerelval põhinevad relvasüsteemid suurte mõõtude ja massiga ning ei mahu tavapäraste mõõtmetega relvahoidlasse. Selline erand on põhjendatud, kui ettevõtjal ei ole planeeritud hakata tootma selliseid relvi, mis mahuks tavapäraste mõõtmetega relvahoidlasse. Sellisel juhul on ettevõtjal võimalus kohe loobuda relvahoidla või relvakapi nõudest.

Lisaks peavad kasutuskõlblikud ja -kõlbmatud relvaosad olema hoiustatud eraldi teistest osadest (**lõige 4**). Ka selle nõude eesmärk on, et relvahoidlas valitseks kord ning kasutuskõlblike ja kasutuskõlbmatute oluliste osade segamini ajamine oleks välistatud.

Järgmistes peatükkides on sätestatud erandid, millistel juhtudel võib sõjarelva, relvasüsteemi ja nende olulisi osasid hoida väljaspool relvahoidlat või relvakappi. Eelkõige nähakse ette võimalus hoida nimetatud relvi, relvasüsteeme ja nende olulisi osi relvatehases või selle territooriumil.

4. peatükk. Nõuded sõjarelva, relvasüsteemi ja sõjarelva laskemoona hoidmisele relvakapis

Paragrahv 6 käsitleb sõjarelva ja laskemoona hoidmist relvakapis. **Lõike 1** kohaselt kehtivad relvakapile samad nõuded, nagu on kehtestatud RelvSi § 46 lõike 10 alusel määrusega.¹⁷ **Lõike 2** järgi lubatakse relvakapis hoida nii sõjarelvi, tsiviilkäibes lubatud relvi kui ka laskemoona.

---

¹⁷ Vt siseministri 27. novembri 2001. a määruse nr 90 „Nõuded relvahoidlale, relvakappidele ning püssirohu ja sütiku hoidmisele ning muud hoidmise tingimused“ III peatükk. Leitav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/12819852>

Lõikega 3 sätestatakse piirang sõjarelvade laskemoona hoidmiseks relvakapis. Koguseline ja lõhkeaine ohuklassiga seotud piirang tuleneb lõhkematerjaliseaduse § 25 lõike 2 punktist 6. Selle kohaselt on lubatud hoida relvakapis vaid 1.3C või 1.4S ohuklassi sõjarelvade laskemoona, mille lõhkeaine netokogus ei ületa 50 kilogrammi. Kui ettevõtjal on mitu relvakappi, on lubatud maksimaalne kogus kokku 50 kilogrammi.

Relvakapis on võimalik hoida sõjarelvade, relvasüsteemide ja sõjarelvade laskemoona koos juhul, kui ettevõtja tagab sõjarelvade ja relvasüsteemide eraldatuse sõjarelvade laskemoonast (**lõike 4**). Siinjuures ei ole seatud piirangud, kuidas ettevõtja seda korraldab.

Relvakapis võib hoida lisaks relvadele nende puhastusvahendeid ja relva juurde kuuluvaid tööriistu, mis olemuslikult kuuluvad relvakomplekti (**lõike 5**). Relva juurde kuuluv tööriist võib olla näiteks sihiku reguleerimise võti või võti vintraua eemaldamiseks.

Paragrahviga 7 tehakse erand sõjarelvade, relvasüsteemide ja nende oluliste osade hoidmiseks väljaspool relvakappi. Ettevõtjal, kes valmistab või parandab sõjarelvade, võib tekkida vajadus hoida relva tööprotsessi vältel relvakapist väljaspool. Sellisel juhul on põhjendatud, et relv on mõistliku aja jooksul relvatehases ka pärast konkreetse tööetapi lõppu, kui töö jätkub lähiajal. Selline lähenemine võimaldab tagada tööprotsessi katkematust. Näiteks on töötajal lubatud jätta sõjarelvade olulised osad tööpinnale ka lõunapausi ajaks, ilma et oleks kohustust need relvakappi paigutada.

5. peatükk. Nõuded sõjarelvade, relvasüsteemide ja sõjarelvade laskemoona hoidmisele relvahoidlas

5. peatüki eesmärk on sätestada ettevõtjatele tingimused, millal tuleb hoida sõjarelvade, relvasüsteemide ja sõjarelvade laskemoona relvahoidlas või väljaspool seda. Kõnesolevas peatükis on toodud miinimumtingimused relvahoidla ehituslikele nõuetele, et tagada relvahoidla tuleohutus ning toodete säilimine.

Paragrahvi 8 lõike 1 kohaselt võib relvahoidlas hoida sõjarelvade koos nende juurde kuuluvate tööriistade ja puhastusvahenditega. Sealjuures on lubatud hoida relvahoidlas nii relvasüsteemide kui ka sõjarelvade ja relvasüsteemide olulisi osasid koos tsiviilkaibes lubatud relvade ja sõjarelvade laskemoonaga. Relvahoidlas võib hoida lisaks relvadele ka nende puhastusvahendeid ja relva juurde kuuluvaid tööriistu, mis olemuslikult kuuluvad relvakomplekti (**lõike 1**).

Lõike 2 alusel võib relvahoidlas hoida sõjarelvade laskemoona lõhkeaineseaduse (LMS) § 25 lõike 2 punktis 6 toodud lubatud koguste piires ehk 50 kilogrammi lõhkeaine netokogusega 1.3C või 1.4S ohuklassiga laskemoona. Tuleb järgida, et laskemoon oleks pakendatud ja eraldatud (vt lõike 3 põhjendust), et tagada selle säilivus ja kaitse väliste mõjude eest.

Lõike 3 kohaselt tuleb laskemoona hoiustada selliselt, et sõjarelvade laskemoon asub kas relvahoidlas asuvas eraldi ruumis või sõjarelvadest eraldatud hoiukohas ning suletud laskemoonakastides. See tähendab, et laskemoon ei tohi olla vahetult ja lahtiselt sõjarelvade juures, mis võimaldaks ebaseadusliku ligipääsu puhul nii sõjarelvade kui ka laskemoona kiirelt kasutusse võtta. Sealjuures on lubatud hoida relvahoidlas üheaegselt sõjarelvade, relvasüsteemide ja sõjarelvade laskemoona koos juhul, kui sõjarelvade laskemoon on eraldi paigutatud sõjarelvast või relvasüsteemist.

Paragrahviga 9 kehtestatakse relvahoidla miinimumnõuded ehitusele. Sealjuures on arvesse võetud nii tuleohutuse tagamise kui ka sissemurdmiskindluse standardeid ja klassifikatsioone.

Relvahoidla ruumide ehituslikud ja sisekujunduslikud nõuded on suunatud kõrge tuleohutustaseme tagamisele, arvestades relvade ja laskemoona hoiustamisega kaasnevaid riske. Eelnõu kohaselt peavad relvahoidla ruumide konstruktsioonid, avatäited, tehnilised lahendused, viimistlus ja sisustus vastama tuleohutusklassile TP1, mis on sätestatud siseministri 30. märtsi 2017. aasta määruses nr 17 „Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded“ (**lõige 1**). Tuleohutusklassid tähistatakse TP1, TP2 ja TP3. TP1-klassi kuuluvad mittepõlevad konstruktsiooniga hooned, üldjuhul kivi- ja betoonhooned, TP2-klassi kuuluvad hooned, mille konstruktsioonid võivad osaleda põlemises, nn segahooned (aga ka puithooned), ja TP3-klassis on tuldkartvad hooned, üldjuhul puithooned.¹⁸

Lõikes 1 nimetatud elemendid peavad olema valmistatud vähemalt A2-klassi tuletundlikkusega materjalidest (**lõige 2**). Tuletundlikkus on hoones kasutatud materjali omadus tulega kokku puutudes süttida, levitada tuld, eraldada soojust, suitsu, mürgiseid gaase või põlevaid või kuumi tilku.¹⁹ Materjalide all peetakse silmas kõiki sisustus-, viimistlus- ja ehitusmaterjale, mida hoones kasutatakse. A2 tundlikkusega materjal ei ole tuletundlik ning suitsu eraldub eriti vähesel määral.²⁰ Tuletundlikkuse klass A2-s1,d0 vastavalt standardile EVS-EN 13501-1:2019 tähendab, et materjal on väga piiratud põlevusega, ei põhjusta leeke ega olulist suitsu, ning tule levik on minimaalne.²¹ Relvahoidla hoone kandekonstruktsioonid peavad olema tulepüsivad, st konstruktsioonid ei tohi ettenähtud tulepüsivusaja jooksul variseda.

Relvahoidla ruumide avatäited peavad vastama standardi EVS-EN 1627²² turvaklassile RC 3 või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele (**lõige 3**). EVS-EN 1627 määratleb hoonete avatäidete vastupanuvõime erinevat tüüpi sissemurdmiskatsetele, klassifitseerides need kuue turvaklassi alusel (RC 1–RC 6). Standard kohaldub käiguustele, akendele, rippfassaadidele, võredele, sulustele, sealhulgas ventilatsioonivõrele ja luukidele. Turvaklass RC (ingl k *resistance class*, RC) näitab toote võimet vastu panna sissetungile. Turvaklass RC 3 tähendab, et avatäide peab suutma takistada professionaalse vähemalt viie minuti jooksul ligipääsu sissemurdja, kes kasutab tavapäraseid murdvahendeid nagu kangid, kruvikeerajad ja haamrid.

Piirdekonstruktsioonid peavad olema püsikonstruktsioonid, üksteisega ühendatud ja olema valmistatud monoliitselt nii, et detaile, millest sein, lagi või põrand koosneb, ei oleks võimalik väljastpoolt ilma erivahendeid kasutamata eemaldada (**lõige 4**). Ehituslikult peavad relvahoidla piirdekonstruktsioonid olema monoliitselt valmistatud, mis tähendab, et näiteks kergmaterjalist seina, mida on võimalik hõlpsasti eemaldada, ei tohi kasutada.

Lõikes 5 sätestatakse relvahoidla seintele esitatavad minimaalsed konstruktsioonilised nõuded, mille eesmärk on tagada piisav turvalisus relvade ja laskemoona säilitamisel. Nimetatud ehitusmaterjalide – silikaattellise (**punkt 1**), raudbetooni (**punkt 2**) ja betoon-õõnesplokki (**punkt 3**) valikul on lähtutud

¹⁸ Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded ja nõuded tuletõrje veevarustusele, seletuskiri lk 19. – [Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded ja nõuded tuletõrje veevarustusele – EIS](#).

¹⁹ *Ibid*, lk 6. Termin avamisel on kasutatud standardi EVS 812-1 käsitlust.

²⁰ Siseministri 1. märtsi 2021. a määruse nr 17 „Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded“ § 8 lg 1 p 2.

²¹ Siseministri 30. märtsi 2017. aasta määruse nr 17 „Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded“ § 8 lg 1.

²² EVS-EN 1627:2021. Üksed, aknad, rippfassaadid, võred ja luugid. Sissemurdmiskindlus. Nõuded ja klassifikatsioon. – <https://www.evs.ee/et/evs-en-1627-2021>.

nende materjalide tuntud vastupidavusest ja mehaanilisest tugevusest. Lisaks on sätestatud võimalus kasutada muid materjale (**punkt 4**) eeldusel, et need tagavad relvahoidla seintele samaväärse tugevuse ning kaitse- ja kandevõime. Samaväärsuse hindamisel tuleb arvesse võtta nii seina paksust ja survetugevust kui ka läbistamiskindlust ja tulepüsivust.

Lõikega 6 sätestatakse alternatiivne tehniline lahendus juhuks, kui relvahoidla sein ei vasta eelmises lõikes sätestatud materjali-, paksuse- ega tugevusnõuetele. Sellisel juhul on lubatud seina sissemurdmiskindlus tagada siseküljele paigaldatava täiendava kaitsekihi – võreseinaga. Võresein on konstruktsioon, mis koosneb vähemalt 15 mm läbimõõduga terasvarrastest, mis on paigutatud võrgustikuna nii, et võreava ei ületa 22 500 mm². Selline tihedus ja varraste läbimõõt tagavad, et inimene ei saa võrest läbi tungida ega esemeid läbi anda. Võresein eesmärk on tugevdada nõrgema seinakonstruktsiooni sisemist kaitsekihti ning saavutada turvalisus samal tasemel kui punktides 1–3 nimetatud seinte puhul. Seetõttu peab võresein olema mehhaaniliselt tugev ja püsiv, olles kindlalt kinnitatud olemasoleva seina konstruktsiooni külge (nt tugevdatud kinnitussüsteemide abil). Võresein kasutamine on kompenseeriv turvalahendus, mis võimaldab tagada nõutava sissemurdmiskindluse.

Muude ruumide paiknemisel relvahoidla all või peal tuleb välistada võimalus tungida nendesse läbi põranda või lae (**lõige 7**). See tähendab, et nii vertikaalsed kui ka horisontaalsed piirid peavad olema projekteeritud ja teostatud viisil, mis välistab sissemurdmise või ligipääsu alternatiivsete suundade kaudu (nt altkaevamine või ülalt sisenemine läbi nõrga laekonstruktsiooni).

Paragrahviga 10 sätestatakse nõuded relvahoidla ustele.

Lõike 1 kohaselt peavad relvahoidlal olema topeltuksed. Sisemine uks võib olla RC 3 turvaklassile vastav uks või võreuks. Võreuks võib olla vajalik näiteks juhul, kui relvahoidlal puuduvad piisavad ventilatsiooniseadmed, et ruumi ventileerida.

Lõikega 2 kehtestatakse nõuded välimisele uksele.

Välimise ukse tulepüsivus peab vastama vähemalt EI 30-klassile, mille tingimused on sätestatud siseministri 30. märtsi 2017. aasta määruses nr 17 „Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded“. Sissemurdmiskindluse poolest peab uks vastama standardi EVS-EN 1627 turvaklassi RC 3 või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele (**punkt 1**).²³ Lisaks on uksele nõutud kahe siseluku olemasolu (**punkt 2**), millest vähemalt üks peab olema mehaaniline ning vastama standardi EVS-EN 12209²⁴ turvalisus- ja puurimiskindluse klassi 5 või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele. EVS-EN 12209 käsitleb mehhaaniliste lukumehhanismide üldnõudeid, survetugevust ja vastupidavust sissemurdmisele. Turvalisusklass 5 tähistab kõrgeimat taset, mis tähendab, et lukk on vastupidav jõulisele rünnakule ja keerukale avamistehnikale, olles sobilik kasutamiseks kõrge riskitasemega kohtades, sh relvahoidlates.²⁵ Teise siseluku puhul on lubatud kasutada elektrilist juhtimist või automaatseid funktsioone (**punkt 3**), näiteks tuuleriivistust, kui see vastab vähemalt sama standardi turvalisusklassi 3 nõuetele.

²³ EVS-EN 1627 RC 3 turvaklassi kohta lähemalt käesoleva seletuskirja lk 10.

²⁴ EVS-EN 12209:2025.

²⁵ *Ibid.*, lk 70.

Konstruksioonilise tugevuse tagamiseks on nõutud, et ukسلengid oleksid tugevalt kinnitatud seina, põrandale või lae külge (**punkt 4**), vältimaks võimalust lenge lihtsalt eemaldada. Uksel kasutatava lukuvõtme turvalisus peab vastama vähemalt standardi EVS-EN 1303 turvaklassi 5 või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele (**punkt 6**), mis tähendab, et võti peab olema kaitstud kopeerimise, avamisjälgjendite ning muude manipuleerimisvõtete vastu. **Punktis 7** on sätestatud, et uks peab avanema ainult väljapoole, et raskendada ukse sissemurdmist.

Lõikega 3 kehtestatakse nõuded relvahoidla sisemisele võreuksele. Ettevõtja võib kasutada sisemise ukseka EVS-EN 1627 turvaklassi RC 3 või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele vastavat ust.

Võreukse kasutamine võib olla vajalik ruumi ventileerimise eesmärgil juhul, kui relvahoidlal puudub muu ventileerimisvõimalus või see ei ole piisav. Sisemine võreukse peab olema valmistatud nurkraust ukseraamist, mille seina paksus on vähemalt 8 mm ja külje pikkus vähemalt 60 mm, et tagada konstruktsiooni jäikus ja tugevus (**punkt 1**). Ukse võre peab koosnema vähemalt 15 mm läbimõõduga terasvarrastest, mis on omavahel kokku keevitatud kõikides ristumiskohtades, moodustades võreava suurusega mitte üle 22 500 mm² (**punkt 2**). Nimetatud tihedus välistab võimaluse inimeste või esemete läbipääsuks. Kõik terasvardad peavad olema kinnitatud ukseraami külge, et vältida nende eemaldamist või välja painutamist (**punkt 3**). Ukse kinnitushinged peavad olema paigutatud ja teostatud viisil, mis välistab nende lõhkumise või ukse eemaldamise väljastpoolt (**punkt 4**). Uks võib avaneda sissepoole või olla külgsuunaline liuguks, et sobituda erinevate ruumiplaneeringutega (**punkt 5**). Võreuksele peab olema vähemalt mehaaniline siselukk, mis vastab standardi EVS-EN 12209 turvalisusklassi 3 või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele, ja mida avatakse võtme nääst- kui väljastpoolt, tagades turvalise juurdepääsukontrolli (**punkt 6**). Lukuvõti peab vastama standardi EVS-EN 1303 (või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele) turvalisusklassile 5, mis nõuab tugevat kaitset võtme kopeerimise ja erinevate murdvõtete vastu (**punkt 7**). Ukselengi konstruktsioon peab olema kindlalt kinnitatud seintele, põrandale või lakke, et vältida lengi eemaldamist (**punkt 8**).

Paragrahviga 11 kehtestatakse nõuded akendele ja avadele. Relvahoidlal ei ole aknad lubatud (**lõige 1**). Eesmärk on hoida relvahoidla avade arv minimaalsena, et vähendada relvahoidlasse tungimise ja relvahoidlas hoitavatele esemetele ligipääsu võimalusi. Kui määruse jõustumise hetkeks on relvahoidlal aknad, tuleb need kinni ehitada. Kuna relvahoidlas püsivalt ei töötata, siis ei ole päevavalguse tagamine relvahoidlas vajalik. Muude väliskeskkonda avanevate avade puhul, tuleb need katta metallvõrede või -restidega (**lõige 2**). Sellised avad võivad olla näiteks ventilatsioonivad. Kindlustamise kohustus on nende avade puhul, mille läbimõõt kitsaimas kohas on üle 150 mm. Avasid võib kindlustada metallvõre või -restiga. Metallvõred peavad olema valmistatud vähemalt 10 mm läbimõõduga terasvarrastest, mis on omavahelistes ristumiskohtades kokku keevitatud ja võreavaga mitte üle 400 mm². Metallvõred või avatavate metallvõrede raam peavad olema kindlalt kinnitatud seina külge (**lõige 3**).

Lõikes 4 sätestatakse nõuded metallrestile. Metallrestid peavad olema valmistatud vähemalt 4 mm paksusest terasplaadist, et tagada piisav mehaaniline vastupidavus. Restidel on maksimaalne lubatud avade suurus 400 mm², mis välistab ka väiksemõõtmeliste esemete ja objektide võimaliku läbipääsu. Lisaks on sätestatud, et restid peavad olema kinnitatud viisil, mis välistab nende eemaldamise ilma erivahendeid kasutamata.

Lõikega 5 kehtestatakse avatavate metallvõrede või -restide lukustusmehhanismile täiendavad turvanõuded, mille eesmärk on välistada loata juurdepääs relvahoidlale läbi turvatud avade. Nõutud on, et lukustusmehhanism peab paiknema ruumis seespool, et vältida lukustuse avamist väljastpoolt. Nii nagu relvahoidla ukse puhul peab ka muude avade lukustus vastama vähemalt standardi EVS-EN 12209 turvaklassile 5. Avatavate metallvõrede või -restide puhul võib kasutada ka tabalukku, mis vastab vähemalt standardi EVS-EN 12320 turvaklassi 5 või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele. Nõue lukustuse asukoha ja kvaliteedi kohta on vajalik, tagamaks, et avamisfunktsiooniga (nt hoolduse või ventilatsiooni tarbeks) metallvõresid või -reste ei saaks kasutada sissemurdmiseks või varjatud ligipääsuks. Täiendavalt ei pea kindlustama avasid, mis on kaetud tehnilise agregaadiga või mis avanevad ruumi sees paikneva võreseina taha (**lõige 6**). Sellises paigutuses on tagatud lokaalselt füüsiline tõke, mis piirab ligipääsu. Samas on seatud tingimus, et tehniline agregaat peab olema paigaldatud viisil, mis välistab selle eemaldamise käepäraste töövahenditega, tagades, et seda ei saa kasutada sissemurdmise läbipääsuna. Tehnilised agregaadid on näiteks ventilatsiooniseadmed.

Lõikes 7 on sätestatud elektroonilise valvesüsteemi nõue kõigile avadele, mis on kaetud metallvõrede, metallrestide või tehnilise agregaadiga. Sellised elemendid tuleb varustada avamist või eemaldamist tuvastavate anduritega, mis võimaldavad avastada võimaliku sissetungi. Andurite ja valvesüsteemide valik ei ole sealjuures määratud.

Paragrahviga 12 sätestatakse nõuded relvahoidla territooriumile ja piirdeaiale. Relvahoidla territoorium peab olema kinnine ja piiratud vähemalt 2400 mm kõrguse tugeva piirdeaia, mis takistab ligipääsuõigusega isikute sisenemise relvahoidla territooriumile (**lõige 1**). Piirdeaia kõrguse sätestamisel on lähtutud Kaitseväge piirdetara kõrgusest. Nimetatud kõrgus on minimaalne, et takistada kõrvalistel isikutel üle piirdeaia ronida ning territooriumile pääseda.

Piirdeaed peab olema varustatud valveseadmestikuga, mis võimaldab ettevõtjal või tema turvateenuse pakkujal reageerida vastavalt ettevõtte turvaplaanile. Valveseadmestik võib olla kas häireseadmestik, mis vastab vähemalt standardisarja EVS-EN 50131 turvaklassi 3 tasemele, või jälgimisseadmestik, mis vastab vähemalt standardisarja EVS-EN 62676 turvaklassi 3 tasemele, või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele. Võib kasutada häire- ja valveseadmestikku ka kombineeritult koos (**lõige 2**). Oluline on, et ettevõtja või tema turvateenuse pakkuja saaks esimesel võimalusel võimalikule sissetungile reageerida. See on valve kihilisuse põhimõtte rakendamine, mille kohaselt on esimeseks sissetungi takistavaks meetmeks piirdeaia kaitstud välisperimeeter.

Relvahoidla ja piirdeaia vahele peab jääma vähemalt 15 meetrit. Minimaalne vahekaugus on vajalik, et raskendada ligipääsu relvahoidlale piirdealt ning vähendada võimalusi relvahoidlat mõjutada piirdeaia tagant. Kui väline ohtlik mõju on tehniliste abinõude või looduslike tõketega välditud, võib käitamisloa andja käitamisloaga piirdeaia kaugust relvahoidlast vähendada (**lõige 3**).²⁶ Meetme eesmärk on võimaldada ja motiveerida ettevõtjat tagama valve kihilisuse põhimõtte rakendamist. Selliselt on ettevõtjal võimalik valida sobivaid vahendeid, süsteeme ja lahendusi, mis lähtuvad objekti geograafilisest asukohast ning muudest asjakohastest näitajatest, et maandada riski relvahoidlale. Kui

---

²⁶ Lähtealuseks on võetud lõhkematerjalitehase piirdeaia nõuded, mis on sätestatud majandus- ja kommunikatsiooniministri 1. juuni 2005 määrusest nr 63 „Lõhkematerjalitehasele esitatavad nõuded“. – <https://www.riigiteataja.ee/akt/125082017004>.

relvahoidla asub piirdeaiaga ümbritsetud relvatehase territooriumil, siis ei ole relvahoidlale eraldi piirdeaeda vaja (**lõige 4**).

Kui relvahoidla asub piirdeaiaga ümbritsetud relvatehase territooriumil, ei kohaldata relvahoidlale käesoleva paragrahvi lõikeid 1 ja 2 (**lõige 5**). Relvahoidla territoorium on kaitstud sellisel juhul relvatehase piirdeaiaga.

Kui relvahoidla asub relvatehases, ei kohaldata käesoleva paragrahvi lõikeid 1–4 (**lõige 6**).

Paragrahviga 13 sätestatakse erand sõjarelva ja relvasüsteemi väljaspool relvahoidlat hoidmise tingimustele. Sõjarelva ja relvasüsteemi võib hoida väljaspool relvahoidlat relvatehases nii kaua, kui on vaja sõjarelva ja relvasüsteemi valmistamiseks, parandamiseks, ümbertegemiseks, lammutamiseks või laskekõlbmatuks muutmiseks (**lõige 1**). Eelkõige tuleb lähtuda mõistlikkuse põhimõttest, mille kohaselt võib relvi hoida väljaspool relvahoidlat üksnes juhul, kui see on otseselt seotud konkreetse eesmärgi täitmise või tööprotsessist tuleneva ajutise vajadusega.

Relvatehase territooriumil võib hoida raskerelvi või neil põhinevaid relvasüsteeme, kui raskerelval või sellel põhinevalt relvasüsteemilt on eemaldatud oluline osa, mis muudab raskerelva või relvasüsteemi kasutamise võimatuks (**lõige 2**). Tulenevalt asjaolust, et määrusega võimaldatakse suuremõõtmeliste raskerelvade ja relvasüsteemide alaline hoiustamine väljaspool relvahoidlat ja relvatehast, tuleb tagada nende vahendite piisav turvalisus ning riskipõhine kaitsemeetmete rakendamine. Vajalik on rakendada tehnilisi ja korralduslikke abinõusid, mis välistavad raskerelva või raskerelval põhineva relvasüsteemi funktsionaalsuse, eemaldades sellelt olulise osa (nt relvaluku), mis muudab relva või relvasüsteemi kasutuskõlbmatuks. Eemaldatud olulist osa tuleb hoida relvatehases või relvahoidlas, kui see on olemas. Raketihetitjat või raketikompleksi võib hoida juhul, kui selle laskeseade ei ole terviklik ehk tegemist ei ole olulise osaga. Olulist osa ei ole vaja eemaldada juhul, kui raskerelv või sellel põhinev relvasüsteem on konserveeritud ning ei ole koheselt kasutatav (**lõige 3**).

Kui ettevõtja hoiab raskerelvi või neil põhinevaid relvasüsteeme relvatehase territooriumil, peab raskerelva või sellel põhineva relvasüsteemi ning piirdeaia vahele jääma vähemalt 15 m (**lõige 4**).

Väljaspool relvahoidlat hoitav raskerelv ja relvasüsteem peab olema kaitstud ilmastiku mõju eest. Kui see ei ole võimalik, peab olema tagatud raskerelva ja relvasüsteemi piisav hooldatus ja säilimine (**lõige 5**).

Kui relvatehase territooriumil hoitakse raskerelva või raskerelval põhinevat relvasüsteemi, peab ligipääs relvatehase territooriumile olema kontrollitud samaväärselt ligipääsuga relvatehasele (**lõige 6**).

6. peatükk. Nõuded sõjarelva, relvasüsteemi ja sõjarelva laskemoona hoidmisele relvatehase territooriumil

Paragrahviga 14 sätestatakse relvatehase definitsioon, mille kohaselt on relvatehas käesoleva määruse tähenduses ehitis või osa ehitisest, kus toimub sõjarelva ja relvasüsteemi valmistamine, parandamine, ümbertegemine, lammutamine või laskekõlbmatuks muutmine (**lõige 1**). Sealjuures

võib relvatehas hõlmata üht või mitut ehitist, mis võivad olla omavahel ühendatud. Relvatehas võib olla ka üks osa ehitisest. Relvatehase juures asuvad ruumid, ehitise osad või ehitised, kus relvi ei käidelda, ei pea vastama relvatehasele ettenähtud nõuetele. Selliste hulka võivad kuuluda näiteks kontoriruumid, abihooned, aga ka laod ja tehased, kus relvi ei käidelda, jne.

Relvatehase territooriumina käsitletakse käesoleva määruse tähenduses ala, mis jääb relvatehase ja piirdeaia vahele (**lõige 2**). Sealjuures ei hõlma relvatehase territooriumi mõiste relvatehast kui ehitist ennast. Kui relvatehas on osa ehitisest, siis võib relvatehase territooriumina käsitleda ehitise ja piirdeaia vahelist ala. Sealjuures on oluline, et relvatehase territooriumile oleks ligipääs kontrollitud.

Paragrahviga 15 kehtestatakse miinimumnõuded relvatehase ehitusnõuetele. **Lõikega 1** kehtestatakse nõue relvatehase konstruktsioonidele. Ruumide konstruktsioonid, avatäited, tehnilised lahendused, viimistlus ja sisustus peavad olema tehtud vähemalt B-klassi tuletundlikkusega materjalist, mis on sätestatud siseministri 30. märtsi 2017. a määruses nr 17 „Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded“. B-klassi tuletundlikkusega materjal on süttiv, suitsu eraldub eriti vähesel määral ning põlevaid tilku ega tükke ei esine.²⁷

Sealjuures peavad piirdekonstruktsioonid olema püsikonstruktsioonid, üksteisega ühendatud ja olema valmistatud nii, et detaile, millest sein, lagi või põrand koosneb, ei oleks võimalik ilma erivahendeid kasutamata väljastpoolt eemaldada (**lõige 2**). Võrreldes relvahoidla ehitusnõuetega on relvatehase nõuded paindlikumad. Piirdekonstruktsiooni materjali ja selle läbimõõtu ei ole otseselt määratud, kuid materjal peab vastama vähemalt tulekindluse klassile A2 ja piirdekonstruktsioonid peavad olema piisavalt tugevalt valmistatud, nii et detaile ei saa ilma erivahenditeta eemaldada. Piirdekonstruktsioonid peavad tõkestama sissemurdmist vähemalt samal tasemel kui relvatehase avatäited.

Relvatehase avatäited (sh aknad, ukSED, luugid jms) peavad vastama vähemalt standardi EVS-EN 1627 turvaklassile RC 3 (**lõige 3**).

Paragrahviga 16 kehtestatakse nõuded akendele ja muude avadele. Relvatehases on aknad lubatud. Aknaid tuleb kaitsta, et takistada nende kaudu sissetungimist või relvatehasele ja seal viibivatele inimestele ohtlike esemete sisenemist relvatehasesse. Ettevõtjal on võimalus valida, kas ta varustab aknad metallvõredegA, mis on valmistatud vähemalt 10 mm ristlõike läbimõõduga terasvarrastest ning mille ava suurus ei ületa 10 000 mm², paigutab akendele turvarulood või paigaldab akendele turvaklaasi või -kile (**lõige 1**).

Lõike 2 kohaselt peavad relvatehase aknad olema varustatud turvaklaasi või -kilega, mis vastab vähemalt standardi EVS-EN 356:2000 või EVS-EN 12600 või mõne muu samaväärse dokumendi miinimumnõuetele. Nimetatud Euroopa standardid annavad ettevõtjale põhimõtte, mille kohaselt peab klaas või kile olema purunemiskindel ning takistama aknast läbipääsu. **Lõigetes 3–8** sätestatud nõuded on samad kui relvahoidlatel (vt selgituste kohta relvahoidla peatükist).

Paragrahviga 17 sätestatakse nõuded relvatehase ustele. Relvatehasel ei ole nõutud topeltust erinevalt relvahoidlast. Relvatehase uks peab vastama standardi EVS-EN 1627 turvaklassi RC 3 või

---

²⁷ Siseministri 1. märtsi 2021. a määruse nr 17 „Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded“ § 8 lg 1 p 3.

mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele (**punkt 1**), ukse peab olema vähemalt üks mehaaniline lukk, mis vastab vähemalt standardi EVS-EN 12209 klassi 5 nõuetele (**punkt 2**). Ukse võti peab vastama vähemalt standardi EVS-EN 1303 turvaklassi 5 või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele (**punkt 3**).

Ukselengid peavad olema kindlalt kinnitatud seinte või põrandade ja lae külge (**punkt 4**) ning uks võib avaneda ainult väljapoole (**punkt 5**).

Lõikega 2 võimaldatakse relvatehastes kasutada tõstuk- ja voldikuks juhtudel, kus see on tehniliselt põhjendatud, näiteks suuremõõtmeliste raskerelvade, relvasüsteemide, relvaosade, aga ka seadmete, töövahendite sisse- ja väljaviimiseks. Selliste uste kasutamine on paratamatu suuremõõtmeliste kaupade liikumise korral. Suurte tõstuk- ja voldikute sissemurdmiskindlusele ei ole sobivat standardit, küll aga on nõutud, et sellised ukse peavad olema lukustatud vähemalt kahest eraldiseisvast lukustuspunktist, et tõkestada uksest sissemurdmist. Lukud peavad vastama vähemalt EVS-EN 12209 või EVS-EN 12320 turvaklassi 5 või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele (**punkt 1**). Samuti on määratud, et lukuvõtme turvalisus peab vastama vähemalt standardi EVS-EN 1303 turvaklassi 5 või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele (**punkt 2**).

Lõikega 3 sätestatakse täiendav julgeolekumeede, mille kohaselt peavad kõik relvatehase ukse, sõltumata tüübist, olema varustatud avamist tuvastavate anduritega, mis on ühendatud valvesüsteemiga. Nõue tagab, et igasugune juurdepääs tootmishoonetele oleks reaalselt jälgitav ja kontrollitav, võimaldades kiiret reageerimist ligipääsuõigusega isikute sisenemise korral.

Paragrahviga 18 sätestatakse nõuded relvatehase territooriumile.

Relvatehase territooriumi turvamisele kehtivad samad nõuded kui relvahoidla puhul. Ettevõtja on kohustatud lähtuma turvalisuse tagamisel kihilisuse põhimõttest, mille eesmärk on tagada mitmetasandiline turvalahendus, alustades välimisest kaitsekihist. Esmane välisperimeetril asuv füüsiline turvakiht on piirdeaed, mille puhul on oluline, et selle konstruktsioon, sh kõrgus, takistaks efektiivselt üleronimist või volitamata isikute muul viisil sisenemist relvatehase territooriumile (**lõige 1**).

Turvalisuse tagamisel on keske tähtsusega ka piirdeaial paiknev valveseadmestik. Ettevõtjal on kohustus rakendada kas vähemalt standardisarja EVS-EN 50131 klassile 3 vastavat häireseadmestikku või standardisarja EVS-EN 62676 klassile 3 vastavat jälgimisseadmestikku (**lõige 2**). Tänapäeval kasutatakse neid sageli kombineeritult ning tulenevalt videotuvastuse ja -töötamise tehnoloogia arengust peetakse viimast isegi tõhusamaks lahenduseks. Nimetatud süsteemid peavad võimaldama viivitamatut häiresignaali edastamist ettevõtja turvalisuse eest vastutavale isikule või turvateenuse osutajale, tagades sellega võimalikult kiire reageerimise potentsiaalse turvariski korral.

Selleks, et raskendada ligipääsu relvatehasele piirdeaialt ning vähendada võimalusi relvatehast mõjutada piirdeaia tagant on määratud piirdeaia ja relvatehase vaheliseks vähimaks kauguseks 15 m. Kui väline ohtlik mõju on tehniliste abinõude või looduslike tõketega välditud, võib piirdeaia kaugust relvatehasest vähendada (**lõige 3**). Ettevõtjale on jäetud võimalus rakendada ohtude maandamiseks täiendavaid riskipõhiseid meetmeid relvatehase territooriumi sees. Meetmete valikul tuleb arvesse

võtta objekti geograafilist paiknemist (nt asula sees või väljaspool seda), kasutatava turvamislahenduse iseloomu ja korraldust (nt kas tegu on ööpäevaringse mehitatud turvamisega).

Ettevõtjal on samuti võimalus põhjendada järelevalveasutusele, millistele objektiivsetele asjaoludele tugineb hinnang, et väline ohtlik mõju on kõrvaldatud. Sellisteks asjaoludeks võivad olla looduslikud kaitset soodustavad eripärad, näiteks kraavid, kaitsevallid, relvatehase asukoha kaugus võimaliku ohu allikast jms. Alternatiivina võib ettevõtja olla otsustanud rakendada täiendavaid tehnilisi kaitsemeetmeid, nagu näiteks lisaokastraatvõrgu paigaldamine piirdeaiale või kombineeritud häire- ja valveseadmestiku kasutamine piirdeaial, tagades kogu perimeetri, sealhulgas visuaalselt raskesti jälgitavate tsoonide, põhjaliku valve.

Ettevõtjal lasub kohustus tagada, et kõrvalistel isikutel puuduks igasugune omavoliline juurdepääs relvatehase territooriumile (**lõige 4**). Kõrvaline isik võib siseneda relvatehase territooriumile ainult koos saatjaga või muu selleks volitatud isikuga.²⁸

Relvatehase piirdeaia kohustusele on sätestatud erand **lõikes 5**. Lõike 5 punktides 1–5 on sätestatud tingimused, mida RelvS § 83³⁶ lõikes 1 nimetatud komisjon peab arvesse võtma, et lubada ettevõtjal ehitada relvatehas hoonesse, mille ümber ei ole võimalik paigaldada piirdeaeda (**punktid 1 ja 2**). Selle erandi mõte on võimaldada alustavatel või väiksematel kaitsetööstusettevõtetel teha sõjarelvade arendust ja luua prototüüpe ilma, et neil oleks veel seeriatootmise võimekusega relvatehast. Sellisel juhul on ettevõtjal kohustus tagada punktides 1–5 sätestatud nõuded. Ehk sel juhul tuleb relvatehase seinad, laed ja põrandad varustada häireseadmestikuga, mis annaksid võimalikust sissetungist viivitamatult märku (**punkt 3**). Kuna välisperimeeter ei ole turvatud piirdeaia, tuleb tagada tugevam siseperimeetri turvamine. Selleks peavad relvatehases olema topeltuksed koos nende vahele moodustuva lüüsiga. Uksed peavad vastama standardi EVS-EN 1627 turvaklassile RC 3 või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele (**punkt 4**). Piirang on seatud ka relvade kogusele, mida ettevõtja võib käidelda, et loobuda relvatehase piirdeaia nõudest (**punktis 5**). Sellisel juhul tohib relvatehases käidelda maksimaalselt 10 käsituli relva või 10 raskerelva või 10 relvasüsteemi.

7. peatükk. Relvahoidla, relvatehase ja nende territooriumi ning relvakapi turvalisuse tagamise nõuded

Paragrahviga 19 kehtestatakse üldnõuded sõjarelvade turvamise korraldamisele. Turvamine on vastavalt turvategevuseseaduse § 5 lõikele 1 mehitatult või tehnilise vahendiga valvamine, kaitsmine ja korra pidamine. Relvade hoiustamiseks kasutatav relvahoidla, relvatehas ja nende territoorium ning relvakapp peavad olema ööpäevase turvamise all (**lõige 1**). Ööpäevane turvamine tähendab, et kasutatakse kas mehitatud või elektroonset valvet või mõlemat.

Ettevõtja ülesanne on turvamise korraldamisel arvestada relvahoidlas, relvakapis või relvatehases hoitavate sõjarelvade ja laskemoona ohtlikkuse ning maksimaalse hoitava kogusega (**lõige 2**). See tähendab, et eelkõige peab ettevõtja võtma kasutusele proportsionaalsed meetmed tema relvahoidlas, relvakapis või relvatehases hoiustatavate relvade kaitseks. Ettevõtja vastutab relvatehase, relvahoidla, kogu nende territooriumi ja kõikide sissepääsude turvamise, mitte ainult näiteks peavärava turvamise eest.

---

²⁸ Täpsemad nõuded külaliste viibimisele relvatehase territooriumil on sätestatud käesoleva määruse §-is 21 jj.

Juhul kui ettevõtja võtab vastu külalisi, on oluline tagada, et kõik relvatehases ja selle territooriumil viibivad isikud oleksid nõuetekohaselt registreeritud ning nende andmed kajastuksid külaliste arvestuses (**lõige 3**). Ettevõtjal on õigus valida endale sobiv arvestusviis tingimusel, et see vastab kehtivatele andmekaitse- ja julgeolekunõuetele. Arvestust võib pidada näiteks füüsilises vormis külalisteraamatus või kasutada selleks elektroonilisi lahendusi, sealhulgas spetsiaalseid tarkvarasüsteeme või muid andmekandjaid, mis võimaldavad teabe turvalist kogumist ja säilitamist.

Oluline on, et andmed oleksid säilitatud viisil, mis võimaldab nende taasesitamist järelevalve käigus. Andmeid külastuste kohta tuleb säilitada vähemalt üks aasta peale külastuse toimumist. See võimaldab tagantjärele välja selgitada külalistega seotud võimalike vahejuhtumite asjaolud. Samuti peab olema tagatud, et ligipääs andmetele peab olema piiratud volitatud isikutega ning andmekandjad peavad olema kaitstud loata juurdepääsu eest. Külastajate registreerimine ei tohi piirduda üksnes formaalse nõude täitmisega. Ettevõtja esindaja peab olema valmis esitama järelevalveasutuse ametnikule andmed tegelike külastuste kohta, kui seda nõutakse.

Lõike 4 kohaselt peab ettevõtja juht kehtestama sõjarelvade vastuvõtmise, väljastamise ja töötajate territooriumile lubamise (kirjaliku) korra. Selle korra eesmärk on reguleerida seda, kuidas ettevõttes sõjarelvi vastu võetakse ja väljastatakse. Eesmärk on tagada, et sõjarelvade vastuvõtmine ja väljastamine on korrektselt vormistatud ja tehniliselt läbi viidud. Territooriumile sisenemise, väljumise ja seal liikumise korra eesmärk on sätestada töötajate õigused liikuda. Näiteks, mis kellaegadel võivad territooriumil liikuda töötajad või millistes ruumides ja hoonetes on neil lubatud viibida. Samuti peab korraga olema reguleeritud, kuidas ja mis tingimustel saavad territooriumil viibida külalised, nagu näiteks relvasaadetisi saatev turvameeskond, kui need ei ole ettevõtte enda töötajad.

Paragrahviga 20 sätestatakse külaliste viibimise nõuded relvatehase ja relvahoidla territooriumil.

Külaline on isik, kellel puudub ligipääsuõigus relvahoidla või relvatehase territooriumile (**lõige 1**). Kui külalisel ei ole ligipääsu relvatehase või relvahoidla territooriumile, siis eeldatakse käesoleva määruse tähenduses, et nimetatud isikul puudub juurdepääs ka relvatehasesse või relvahoidlasse. Külaliste omavoliline liikumine territooriumil on keelatud (**lõige 2**). Külalised võivad territooriumil viibida ainult koos ettevõtte töötajaga, kes omab ligipääsu relvahoidla või relvatehase territooriumile.

Lõigetes 4 ja 5 on sätestatud erand. Saatjata võib külaline relvahoidla ja relvatehase territooriumil liikuda vaid ettevõtja pool väljastatud loa alusel (**lõige 3**). Näiteks, kui relvatehase territooriumil on vaja muru niita, teostada näiteks heakorra toiminguid või teostada taristu hooldustöid. Saatjata liikumisõiguse andmise korra kehtestab ettevõtja juht (**lõige 4**).

Külastuste registreerimine peab ühest küljest tagama inimeste sisenemise territooriumile läbi kindla koha (nt pääsla) ning teisalt võimaldama kontrollida ja tuvastada territooriumil viibivaid või viibinud isikuid, nende andmeid ja viibimise põhjuseid (**lõige 5**). **Punktides 1–4** sätestatud nõuded on minimaalsed, mida ettevõtja peab enda arvestuses kajastama ja talletama. Ettevõtja võib sätestada vastavalt enda kehtivale sisemisele korrale ka lisanõudeid.

Lõikes 5 nimetatud andmeid säilitatakse vähemalt üks aasta alates kande tegemisest (**lõige 6**).

Ettevõtjale on jäetud valikuvabadus otsustada, millisel viisil ta tutvustab külalistele relvatehases kehtivaid ohutusnõudeid (**lõige 7**). Valitud teavitamisviis peab olema sisuline ja arusaadav, võimaldades külastajatel omandada piisavad teadmised objektil viibimise ajal esineda võivate riskide ja nõuete kohta riskide ennetamiseks. Kohustuslik on, et külalisi saatev töötaja teavitab külastajaid võimalikest ohtudest, mis võivad kaasneda relvatehase territooriumil liikumise või viibimisega. Samuti peab töötaja andma lisajuhiseid ja -selgitusi, kuidas käituda ohuolukorras ning milliseid ennetus- ja abimeetmeid tuleb järgida riskide vältimiseks või nende mõju vähendamiseks. Oluline on tagada, et ohutusnõuete selgitamine ei oleks pelgalt formaalsus, vaid sisuline turvameede, mille eesmärk on kaitsta nii külastajaid kui ka relvatehase julgeolekut. Ettevõtja vastutab selle eest, et juhised oleksid edastatud viisil, mis arvestab külastajate arusaamise ja keelelise võimekusega ning võimaldab neil potentsiaalsete ohtude suhtes adekvaatselt reageerida.

Paragrahviga 21 seatakse nõuded relvahoidla ja relvatehase turvalisuse ning tuleohutuse tagamisele.

Lõikega 1 kehtestatavad nõuded hõlmavad elektroonilisi lahendusi, mille töö- ja tuvastusfunktsioon võib varieeruda. Loetletud turvanõuded täiendavad relvahoidla ja relvatehase ehituslikke nõudeid, et vältida relvahoidlasse või relvatehasesse omavolilist sisenemist ning tagada kõikide relvade, erivahendite ja laskemoona säilimine, sealhulgas vältida nende vargust.

Relvahoidla ja relvatehas peavad olema varustatud vähemalt järgmiste, sh elektrooniliste turvalahendustega:

- Läbipääsusüsteem, mis võimaldab kontrollida ja piirata juurdepääsu relvatehasele, relvahoidlale ning nende abiruumidele (nt relvahoidla, tootmisruumid, ladustuslad) ja relvatehase territooriumile. Süsteem peab vastama standardi EVS-EN 60839 turvalisusekategooria 3 nõuetele (**punkt 1**). Turvalisusekategooria 3 tähistab riskianalüüsi mõttes keskmise kuni suure riskiga rünnakumeetodeid. Nimetatud kategooria puhul on sissetungija kursis läbipääsu kontrollsüsteemiga ning tal on olemas laialdane valik tööriistu ja kaasaskantavaid elektroonikaseadmeid. Riskianalüüsi alusel on asukohas olevatel varadel suur väärtus ning füüsiline julgeolek on tagatud selleks, et heidutada, viivitada ja avastada vastaseid. Sealjuures on kasutusele võetud meetmed, mis aitavad identifitseerida vastaseid.²⁹
- Sissetungihäiresüsteem, mille eesmärk on tuvastada loata sisenemiskatsed hoonetesse või territooriumile. Süsteem peab vastama standardisarja EVS-EN 50131 turvalisusekategooria 3 või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele, mis hõlmab andurite paigutust, häirete edastamise viivitust, vastupidavust saboteerimisele ning süsteemi üldist töökindlust (**punkt 2**).
- Videovalvesüsteem, mis peab vastama standardisarja EVS-EN 62676 turvalisusekategooria 3 või mõne muu samaväärse dokumendi nõuetele. Videovalvesüsteem peab võimaldama kvaliteetset reaajajas jälgimist ja salvestamist ning olema piisava salvestusperioodiga, et võimaldada hilisemat analüüsi ja tõendamist (**punkt 3**).
- Esmased tulekustutusvahendid, mis peavad olema kättesaadavad relvatehase või -hoidla erinevates ruumides ning vastama tuleohutusnõuetele (**punkt 4**).

²⁹ EVS-EN 60839-11-2:2015. Riskianalüüsi tabel, joonis 2, lk 15. – <https://www.evs.ee/et/evs-en-60839-11-2-2015>.

- Piksekaitsesüsteem, mille ülesanne on kaitsta relvatehase ehitisi ja seadmeid atmosfäärielektri põhjustatud kahjustuste eest. Süsteemi puudumine võib põhjustada olulisi riske nii varale kui ka inimestele, eriti arvestades relvatehases kasutatavate ainete tundlikkust (**punkt 5**).
- Tuletõrjesignalisatsioon, mille eesmärk on võimalikult varajane tulekahju avastamine ja vastava häire edastamine asjakohasele reageerimisüksusele. Süsteem peab võimaldama automaatset tuleohu tuvastamist ja edastust valveteenistusele või päästemeeskonnale (**punkt 6**).
- Varuvalgustusseadmed, mis tagavad piisava nähtavuse ja evakuaatsioonivõimaluse elektrikatkestuse või muude avariide korral. Varuvalgustus peab katma evakuaatsiooniteed, hädaväljapääsud ja muud strateegilised tsoonid, et võimaldada ohutu lahkumine ja tagada jätkuv turvasüsteemide toimimine (**punkt 7**).

Relvahoidla ja relvatehas peavad olema varustatud autonoomse varuelektritoitesüsteemiga, mis peab tagama elektrikatkestuste korral elektritoite jätkumise näiteks generaatori abil, et kõik turvalisust ja tuleohutust tagavad seadmed (valvesignalisatsioonid, valgustid, videokaamerad jms) töötaksid vähemalt 48 tundi (**lõige 2**).

Relvahoidla territooriumil peab olema lisaks elektroonilistele turvalahendustele tulirelvastatud mehitatud turvamine, kui relvahoidlas või relvatehases käideldakse suuremaid koguseid, kui punktides 1–5 sätestatud (**lõige 3**). Nõude eesmärk on tagada võimalikult kiire ja asjakohane reageerimine ohu korral, kui suurem kogus sõjarelvi võib sattuda valedesse kättesse.

Relvahoidla ja relvatehase tulirelvastatud mehitatud turvamine on alaliselt ettevõtte territooriumil paiknev käsitulirelvaga relvastatud turvatöötaja või turvameeskond, kuhu kuulub vähemalt kaks liiget ja kes on relvastatud käsitulirelvadega (**lõige 4**). Selle asendamiseks on sätestatud nõue **lõikes 5**, mille kohaselt võib tulirelvastatud alalise mehitatud turvamise asendada tulirelvastatud patrulliga juhul, kui patrulli reageerimisaeg on alla 15 minuti. Selle eesmärk on võimaldada kiiret reageerimist ohu ilmumise korral, saavutada seda erinevate vahenditega ning pakkuda seeläbi ettevõtjale paindlikkust turvalisuse tagamisel.

Lõike 6 kohaselt on käitamisloa andjal õigus julgeolekuriskide hindamise tulemusena nõuda käitamiskohal mehitatud valve isikkoosseisu suurendamist. Nagu eespool mainitud, võib mehitatud valveks kasutatavate valvurite arvu suurendamise vajadus tuleneda näiteks käideldavate relvade või laskemoona kogusest või iseloomust. Niisamuti võib valvurite arvu suurendamist vaja olla relvahoidla või relvatehase asukoha tõttu. Näiteks, kui see asub sedavõrd eraldatud kohas, et võimaliku ebaseadusliku sissetungi korral võib politsei või turvaettevõtja patrulli kohalejõudmine võtta liiga kaua aega, mistõttu on oluline, et kurjategijaid takistataks ning seeläbi võidetaks aega politsei kohale jõudmiseni.

Paragrahviga 22 sätestatakse nõuded relvahoidla, relvakapi ja relvatehase võtmete hoidmisele.

Vältimaks kõrvaliste isikute ligipääsu relvahoidlale või relvakapile, peab sõjarelvade hoiustamiseks kasutatava relvahoidla ja relvakapi võtmeid hoiustama eraldi turvalises hoiukohas (**lõige 1**).

Olukorras, kus relvahoidla või relvakapi võtmed ei ole kättesaadavad või on kadunud, peavad relvahoidla ja relvakapi lukkudel olema tagavaravõtmed, mis peavad asuma põhivõtmetest eraldi (**lõige 2**).

Lõikes 3 sätestatu lubab kasutada mehaanilise luku asemel ka vahetatava kombinatsiooniga või elektroonset lukku, millega võimaldatakse relvahoidlale või relvatehasesse juurdepääsuks kasutada elektroonset süsteemi. Sealjuures on oluline, et hoones oleks käesoleva määruse § 21 lõikes 2 sätestatud varuelektritoitesüsteem, mis suudab tagada ligipääsu relvahoidlasse või relvatehasesse vähemalt 48 tunni jooksul.

Ülevaate saamiseks ja kontrolli tagamiseks, kelle käes on võtmed ning kes sisenevad relvahoidlasse, peab ettevõtja registreerima võtmete väljastamise ja tagastamise ning säilitama vastavaid andmeid vähemalt ühe aasta jooksul pärast kande tegemist (**lõige 4**).

Elektroonse luku korral peaks igal isikul olema oma kood. Kui see ei ole võimalik, siis tuleb tagada muul viisil, et relvahoidlasse sisenev isik oleks tuvastatav. Olukorras, kus relvahoidla või relvakapi vähemalt üks võti on kadunud või on oht, et lukukombinatsioon on saanud teatavaks kõrvalistele isikutele, peab vahetama relvahoidla ja relvakapi luku või lukukombinatsiooni (**lõige 5**).

8. peatükk. Sõjarelva laskemoona ja lahingumoon hoiustamise nõuded

Määruse § 24 sätestab laskemoona ja lahingumoon jaotuse ÜRO numbri³⁰ järgi ohuklassidesse. Laskemoon ja lahingumoon kuuluvad ÜRO numbri järgi 1. ohuklassi, mis tähendab, et tegemist on kõrge riskiastmega ohtlike ainetega, mille väärkasutamisel, näiteks hooletusest või pahatahtlikkusest, võivad olla tulemuseks rasked tagajärjed inimese elule, tervisele, taristule ja transpordivahenditele. Ohuklass jaguneb omakorda kuude ohuklassi. Ohuklassidesse jaotumine võimaldab ettevõtjal hinnata ja võtta kasutusele ohutusmeetmeid laskemoona ja lahingumoon ladustamiseks ja veoks.

Ohuklasside jaotus tuleneb ohtlike veoste rahvusvahelise autoveo kokkuleppe lisa A peatükist 2.2.³¹ Selle järgi on võimalik liigitada laskemoon ja lahingumoon kuude ohuklassi:

1.1 – massplahvatusohtlik laske- ja lahingumoon, mille eripäraks on plahvatada kogu massiga, mis tähendab, et hetkeliselt plahvatab kogu veoses või hoidlas olev lõhkematerjal. Peamiseks kahjustavaks faktoriks on plahvatusel tekkiv lööklaine;

1.2 – laske- ja lahingumoon, mis ei plahvata kogu massiga, vaid paiskub plahvatusel laiali, kahjustades tekkivate kildude, tükkide ja plahvatamata esemetega ümbritsevat keskkonda ja objekte. Plahvatusel tekkiva lööklaine toime piirdub vahetu lähialaga;

1.3 – laske- ja lahingumoon, mis tekitab põlemisel suurel hulgal soojuskiirgust või süttivad üksteise järel väikeste plahvatuserefektidega. Massplahvatuse puudumise tõttu on lööklaine toime tühine;

1.4 – laske- ja lahingumoon, mis võib süttimisel või initsieerimisel ainult osaliselt plahvatada. Plahvatus toimub üldjuhul ainult pakendi sisemuses ega kandu edasi teistele pakenditele. Pakendi sisu laialipaiskumine, kildude ja tükkide tekkimine ning laialipaiskumine on vähetõenäoline. Välispidine kuumutamine ei põhjusta pakendi sisu hetkelist plahvatamist;

1.5 – vähetundlikud massplahvatusohtlikud ained, mille plahvatamine või põlemise üleminek plahvatuseks normaalsel veo- ja ladustamistingimustel on vähetõenäoline;

³⁰ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ohtlike kaupade veoks antud soovitude kohane ohtliku aine või eseme identifitseerimisnumber.

³¹ Nimetatud kokkulepe ja selle lisad A ja B on leitav leheküljel: [Ohtlike veoste rahvusvahelise autoveo kokkulepe \(ADR\) \[seisuga 01.01.2021\]–Riigi Teataja](#).

1.6 – üliväikese tundlikkusega massplahvatusohutud tooted, mis sisaldavad äärmiselt tuimi lõhkeaineid ja nende plahvatamine või plahvatuse levik on äärmiselt ebatõenäoline.

Ohuklassides on üldjuhul selline laske- ja lahingumoon, mis võivad reageerida omavahel või kokkupuutel õhu või muu keemilise ainega või kokkupõrke tagajärjel ja nii edasi. Sellist laske- ja lahingumooni nimetatakse ka mitteinertseks laske- või lahingumoonaks. Olemas on ka inertne laske- ja lahingumoon, näiteks pommide, padrunite ja mürskude imitatsioonivahendid (õppe- ja harjutusmoon), mida kasutatakse sõjaliseks väljaõppeks. Kuna need ei sisalda lõhkeainet ega muid ohtlikke aineid, ei kuulu need ühtsesse klassifikatsioonisüsteemi (§ 23 lõige 3). Sõjaliseks väljaõppeks kasutatavad vahendid peavad olema selgelt eristatavad lõhkeainet ja muid ohtlikke aineid sisaldavatest toodetest ning olema asjakohaselt tähistatud.

Paragrahviga 24 kehtestatakse laske- ja lahingumooni sobivusrühmadesse jaotamine ehk koosveo ja kooshoidmise lubatavus. Sobivusrühma ehk sobivusgrupi määratlus on sätestatud ohtlike veoste rahvusvahelise autoveo Euroopa kokkuleppe lisas A.³²

Paragrahviga 25 seatakse minimaalsed nõuded, millega peab ettevõtja laskemoona- või lahingumoonalaos (edaspidi *lahingumoonaladu*) mooni ladustamisel arvestama. Nagu relvahoidlale esitatud nõuete puhul, nii peab ka lahingumoonaladuses olema välistatud kõrvaliste isikute juurdepääs, mistõttu peavad need olema lukustatud ja valve all (**lõige 1**). **Lõike 2** kohaselt peab laske- ja lahingumooni paigutama lahingumoonalaos selliselt, et oleks tagatud selle säilimine ja ohutus. See tähendab, et laske- ja lahingumoon tuleb ladustada organiseeritult. Näiteks peab olema välistatud laske- või lahingumooni riulilt maha kukkumine kui pakendile juhuslikult vastu minna. Laske- ja lahingumooni peab hoiustama selliselt, et esmalt on arvestatud kooshoidmise sobivusrühmi ning samal ajal on võimalik pakenditelt visuaalselt tuvastada ohuklass ning pakendis olev kogus (**lõige 3**). Eesmärk on ohutuse tagamine.

Lõike 4 kohaselt peab ettevõtja tagama, et laske- ja lahingumoon oleks ladustatud virnas, riulitel või põrandal ning selliselt, et oleks välistatud kastide või pakendite valesti asetamise tõttu nende deformeerumine. Ülioluline on kastide õige märgistamine. Seda on vaja ohutuse tagamiseks (näiteks Päästeameti päästjatele). Nii on võimalik tulekahju korral lattu sisenedes kergelt tuvastada, millise ohuklassiga laske- või lahingumoon on laos ladustatud ning sellele tuginedes saab kasutusele võtta asjakohased abinõud tulekahju kustutamiseks. Veel kehtestatakse **lõikega 5** nõue osaliselt täidetud kastide märgistusele. Osaliselt täidetud kastid peavad olema tähistatud samamoodi täiskastidega. Sõltumata asjaolust, kas kast on täidetud osaliselt või on täis, on see endiselt ümbritseva jaoks ohtlik. Osaliselt täidetud kastide tähistamine tagab selle, et laos ei hoitaks osaliselt täidetud kaste, mille sisu kohta teave puudub. Korrektsel tähistusel puudumise tõttu võib osaliselt täidetud kastides oleva laske- või lahingumooni valesti käitlemine põhjustada õnnetuse.

---

³² Ohtlike veoste rahvusvahelise autoveo kokkuleppe (ADR), RT II, 30.06.2023, 1, A lisa 2. osa. Ainete ja esemete sobivusgruppide määratlused, p 2.2.1.1.6. –
https://www.riigiteataja.ee/akti/isa/2300/6202/3001/03_04_ADR2023_2osa.pdf#.

9. peatükk. Laskemoona- ja lahingumoonalao ning laskemoona- ja lahingumoonatehase turvalisuse tagamise ning ehitusnõuded

Paragrahviga 26 sätestatakse lahingumoonalao ning laskemoona- ja lahingumoonatehase (edaspidi *lahingumoonatehas*) turvamise tagamise korraldamise. Eesmärk on tagada, et ettevõtetes oleks kehtestatud piisav ja sisuline turvakorraldus, mis on proportsionaalne seal hoitavate ainete ohtlikkusega (**lõige 2**).

Sarnaselt relvahoidla ja -tehasega peab olema välistatud kõrvaliste isikute viibimine territooriumil või kui seda on vaja (näiteks lahingumoonaveo saatmiseks, remonttöödeks vms), siis peab see olema külastuste arvestuses fikseeritud (**lõiked 3 ja 4**).

Paragrahviga 27 sätestatakse külaliste viibimine lahingumoonalao ja lahingumoonatehase territooriumil. Regulatsiooni eesmärk on vältida volitamata isikute juurdepääsu relvade ja laskemoonaga seotud aladele ning kindlustada iga külalise liikumise jälgitavus ja kontroll. Külaliseks loetakse käesoleva määruse tähenduses isikut, kellel puudub iseseisev juurdepääs lahingumoonalao ning laskemoona- ja lahingumoonatehase territooriumile (**lõige 1**). Külaliste omavoliline liikumine lahingumoonalao ja lahingumoonatehase territooriumil on keelatud (**lõige 2**), sarnaselt relvatehase ja relvahoidla regulatsiooniga. Sarnaselt relvahoidla ja relvatehasega peab ka olema välistatud kõrvaliste isikute viibimine territooriumil või kui seda on vaja (näiteks lahingumoonaveo saatmiseks), siis peab see olema fikseeritud (**lõiked 3, 4 ja 6**). Oluline on, et ettevõtja on tutvustanud külalistele ohutusnõudeid (**lõige 5**).

Kui relvahoidla ja relvatehase puhul peab ettevõtja arvestama peamiselt RelvSi ja selle määruse nõuetega, siis lahingumoonalao ja lahingumoonatehase puhul peab ettevõtja arvestama lisaks RelvSis ja selles määruhes sätestatule LMSi asjakohaseid nõudeid (**§-id 28 ja 29**).

Paragrahviga 28 sätestatakse lahingumoonalao ning laskemoona- ja lahingumoonatehase turvalisuse ja tuleohutuse miinimumnõuded. Esiteks peavad lahingumoonalao ja lahingumoonatehase turvalisuse ja ohutuse nõuded vastama lõhkematerjaliseaduse § 24 lõike 5 alusel lõhkematerjalilaole või lõhkematerjalitehasele kehtestatud nõuetele, kui käesolevas määruhes ei ole sätestatud teisiti (**lõige 1**).

Lisaks peab lahingumoonaladu ja lahingumoonatehas olema varustatud turvalahendustega, sh elektroonilistega (**lõige 2 punktid 1–8**). Kehtivad samad nõuded kui relvatehase ja relvahoidla turvalisuse ja tuleohutuse tagamisele. Lisaks on sätestatud nõue (**lõige 4**), et lahingumoonaladu ja lahingumoonatehas peavad olema varustatud autonoomse varuelektritoitesüsteemiga, mis peab tagama elektrikatkestuste korral elektritoite jätkumise näiteks generaatori abil, et kõik turvalisust ja tuleohutust tagavad seadmed (valvesignalisatsioonid, valgustid, videokaamerad jms) töötaksid vähemalt 48 tundi.

Ettevõtjale on jäetud paindlikkus turvalahenduste valiku osas (**lõiked 6–8**). Lahingumoonalao ja lahingumoonatehase tulirelvastatud mehitatud turvamine on alaliselt ettevõtte territooriumil paiknev käsitulirelvaga relvastatud valvur või valvemeeskond, kuhu kuulub vähemalt kaks liiget ja kes on relvastatud käsitulirelvadega (**lõige 7**).

Lisatud on nõue, et lahingumoonalao ja lahingumoonatehase tehnosüsteemid ei tohi ohustada laske- ja lahingumooni (§ 28 lõige 5). Tehnosüsteemide näiteks on lao või tehase elektrisüsteem, sealhulgas valgustid, ja torustik (nii vee- kui ka kanalisatsioonitorustik). Vigasest elektrisüsteemist võib tekkida lühis, mis võib esile kutsuda mitteinertse laskemoona või lahingumooni süttimise, plahvatuse vms. Valest maandusest või valest materjalist riiete ja jalanõude kandmisest tekib staatiline elekter, mis võib samuti õnnetuse. Ka lekkivad torud võivad põhjustada õnnetuse, kui vesi puutub kokku laskemoona, lahingumoonaga või nende oluliste osadega.

Lahingumoonalao ja lahingumoonatehase turvalisuse ja tuleohutuse nõuded peavad vastama LMSi § 24 lõike 5 alusel lõhkematerjalilaole ja lõhkematerjalitehasele kehtestatud nõuetele, kui selle määрусega ei ole sätestatud teisiti (**paragrahv 29**). Uue regulatsiooni loomine pelgalt laskemoona või lahingumooni kontekstis ei ole mõistlik, kuivõrd oma omadustelt ja ohuallikatelt saab neid käsitleda sarnaselt lõhkematerjalidega. Sama põhimõtet on järgitud ka ehitusnõuete puhul – lahingumoonaladu ja lahingumoonatehas tuleb rajada LMSi §-s 24 ja selle alusel lõhkematerjalilaole või lõhkematerjalitehasele kehtestatud ehitusnõuete kohaselt (§ 29). Sama nõue sätestatakse lahingumoonalao ja lahingumoonatehase territooriumi piirdeaiale, nagu on ka relvahoidla ja relvatehase puhul.

Paragrahviga 30 sätestatakse lahingumoonalao ja lahingumoonatehase territooriumi piirdeaia nõue. Selle kohaselt peab lahingumoonalao ja lahingumoonatehase territoorium olema kinnine ja piiratud vähemalt 2400 mm kõrguse tugeva piirdeaiaga, mis takistab ligipääsuõigusega isikute sisenemise relvatehase territooriumile (**lõige 1**).

Piirdeaed peab olema varustatud vähemalt standardisarja EVS-EN 50131 klass 3 vastava häireseadmestiku või standardisarja EVS-EN 62676 klass 3 vastava jälgimisseadmestikuga (**lõige 2**).

10. peatükk. Nõuded sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumooni katsepaigale

Ettevõtjal, kes tegeleb sõjarelva, laskemoona või lahingumooni valmistamisega, on tihti vaja nii tootearenduse kui ka tootmise käigus paratamatult katsetada tooteid ja nende funktsionaalsust. Niisamuti on seda vaja näiteks relvade parandamise ja hoolduse korral, kui hoolduse või parandamise järel võib olla vaja katsetada relva korrasolekut laskemoonaga, s.o teha kontroll-laskmine. Kui tegemist ei ole käsitulirelvaga, ei piisa kontroll-laskmiseks lihtsast liiva täis tünnist või muust sarnasest seadmest, vaid kontroll-laskmine tuleb teha muul viisil. Seni on ettevõtjad kasutanud kontroll-laskmisteks ja toote arendustegevuses toote katsetamiseks Kaitseväge harjutusvälju. Kuna aga Kaitseväge polügoone kasutavad Kaitsevägi ja Kaitseliit väga aktiivselt, on ettevõtjal keeruline broneerida Kaitseväge harjutusväljal või lasketiirus aega selliseks tegevuseks. See eeldab väga pikalt ette planeerimist, mis seab sageli tugeva piirangu tootearenduse kiirusele, sest arendusega ei saa jätkata seni, kuni ei ole tehtud piisavalt katsetusi. Tsiviilrelvade jaoks ehitatud lasketiirude kasutamine ei ole samuti enamasti probleemi lahenduseks, sest need tiirud ei ole mõeldud sellist liiki relvade, laskemoona ja lahingumooni jaoks, mistõttu neid ei saa kasutada.

Sellest tulenevalt antakse ettevõtjale võimalus rajada käitlemiskohta või eraldiseisvasse kohta katsepaik, kus ettevõtja saab tema omanduses või valduses olevaid sõjarelvi, laskemoona või lahingumooni katsetada. Katsepaiga rajamisel on ettevõtja kohustatud võtma aluseks ka RelvSi § 85

lõike 5 alusel kehtestatud nõuded ehk Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusväljale ning lasketiirule kehtestatud nõudeid³³. Viimati nimetatud määrus kehtestab nõuded Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusväljale ja lasketiirule, mis oma olemuselt sarnanevad enim katsepaigaga.

Oluline on märkida, et ühe ettevõtja katsepaika võib kasutada ka teine ettevõtja, kuid nõuded ja loetelu toodetest, mida võib katsetada, jäävad samaks. Sellisel juhul loetakse, et teise ettevõtja toode on selle ettevõtja, kellele kuulub katsepaik, valduses. Katsepaiga omanik vastutab katsete eest ja tagab ohutuse, nagu katsetatakse enda arendatavat toodet. Samuti peab katsepaiga omanik tooma käitamisloa taotluses välja, et plaanib teha koostööd selle ja selle ettevõtjaga, kelle tooteid ka selles katsepaigas soovitakse katsetada.

Paragrahvi 31 lõikega 2 sätestatakse ammendav loetelu, milliseid relvi, laskemoona ja lahingumoon on lubatud katsepaigas katsetada. Esmalt on lähtutud tsiviilkäibes lubatud relvade kaliibrist (**punkt 1**), teisalt lubatakse ettevõtjal katsetada tooteid, mis plahvatavad kohapeal ning ümbritsevale keskkonnale suurt kahju ei tekita või on sellise kahju tekkimise tõenäosus väike. Näiteks pürotehnilised tooted, käsigranaadid ning inertne laske- ja lahingumoon (**punktid 2–4**). Peale selle lubatakse katsetada mitteinertset laske- ja lahingumoon kuni 10 kg trotüüli ekvivalenti³⁴ (**punkt 5**). See tähendab, et ettevõtja võib lõhata ükskõik millist lõhkeainet sisaldavat lahingumoon, kuid selle kogus ei tohi olla suurem kui 10 kg trotüüli ekvivalenti.³⁵ Teiseks tingimuseks on see, et seda toodet tohib katsepaigas katsetada ainult selliselt, et lahingumoon on katsepaigas lõhkamiskohta paigaldatud. Selle all võib mõista näiteks miinipilduja miini, mis tavapäraselt lastakse miinipildujast sihtmärgialasse, kuid antud juhul võib ettevõtja oma katsepaigas katsetada miinipilduja miini lõhkemist, kui ta paigaldab selle statsionaarselt lõhkamisalasse ning initsieerib plahvatuse muid meetodeid kasutades. Veel saab katsetada mõnesid tankitõrjemiine, milles ei ole rohkem kui 10 kg trotüüli ekvivalenti. Kuni 10 kg trotüüli ekvivalenti sisaldava mitteinertse laske- ja lahingumoon katsetamise lubamine katsepaigas vähendab ühtlasi survet Kaitseväge polügoonidele ja harjutusväljadele, mis on kogu aasta broneeritud Kaitseväge ja Kaitseliidu üksuste väljaõppe- ja lahingharjutusteks. Sellegipoolest, kui ettevõtjal on soovi katsetada muid tooteid, mida ei ole loetelus, tuleb katsetusi läbi viia Kaitseväge harjutusväljadel eelnevalt Kaitseväega kokku leppides, või siis kasutades teistes riikides nende relvajõudude harjutusvälju.

Lõikes 3 sätestatakse katsepaiga ohutusnõuded. Ettevõtja peab katsepaika rajades hindama katsepaiga ümbrust ja tagama, et katsetuste läbiviimisel ei oleks katsepaiga läheduses segavaid faktoreid ning ohutus on tagatud. See tähendab, et ettevõtja peab tagama, et juhuslik inimene või loom ei satuks näiteks keset laskeala või granaadiheite platsile. Niisamuti on oluline võtta kasutusele meetmed pärast laskmist või plahvatust võimalike laiali lendavate kuulide, kildude ja muude projektiilide väljumise takistamiseks katsepaigas ettenähtud alast.

³³ Vt kaitseministri 28. oktoobri 2010. a määrust nr 26 „Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusväljale ja lasketiirule esitatavad nõuded ja kasutamise kord“. Leitav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/105012011009>

³⁴ Trotüüli ekvivalent on kokkuleppeline tava, millega väljendatakse plahvatuse käigus vabanevat energiat ning mis on võetud aluseks teiste lõhkeainete plahvatusjõu iseloomustamiseks. Arvestades, et maailmas kasutatakse erinevat sorti lõhkeaineid, mille omadused erinevad väga suurel määral, on nende plahvatusjõu võrdlemise aluseks võetud enimlevinud lõhkeaine ehk trotüül.

³⁵ Käitamisloa andja võib seda kogust vähendada, kui selles katsepaiga asukohas ei ole julgeoleku ja ohutuse eesmärkide tagamiseks võimalik nii suure koguse lõhkeainega laske- või lahingumoon katsetada.

Lõike 4 kohaselt peab katsepaik olema märgistatud piiritähiste või ohutuslindiga. Märgistuse täpsem kujundus on küll ettevõtja otsustada, kuid märgistuse loomisel peab ettevõtja tagama, et nendest saadakse üheselt aru ning kõik katsepaiga lähedusse jõudvad inimesed märkavad neid.

Selleks võib kasutada näiteks erksates värvides hoiatavaid tähiseid ja linti. Lisaks on ettevõtja kohustatud tagama tähistuse säilimise katsepaiga kasutamise eluea vältel, mis tähendab, et ilmastikutingimuste tulemusena tuhmunud ja lagunenud või ka päikese käes pleekinud tähised peab perioodiliselt üle kontrollima, vajadusel üle värvima või asendama.

Lõikega 5 seatakse ettevõtjale kohustus katsepaiga kasutuseeskirja kehtestamiseks. Kui ettevõtja koostab kasutuseeskirja, järgides täpselt nimekirjas loetletud punkte, peaks ettevõtja suutma võimalikke ohtusid tuvastada ning neid minimeerida. Kasutuseeskirja üks eesmärke on sisuliselt fikseerida illustreerivalt (kaardil) erinevate rajatiste ja piirkondade, sh kaitserajatiste, asukoht (**punktid 1–2, 4**). Kasutuseeskiri peab andma kõikidele katsepaigas viibivatele isikutele teabe, kus on ohtlik või ohutu viibida, mis teid pidi võib näiteks katsepaika liikuda või ohualast eemalduda. Täiendavalt peab kasutuseeskiri sätestama lubatavate katsetatavate toodete³⁶ (relvad, laskemoon ja lahingumoon) loetelu (**punkt 3**), selliselt, et kõigile on üheselt selge, milliseid tooteid on katsepaigas lubatud katsetada. See nõue muutub oluliseks juhtudel, kus ettevõtja lubab oma katsepaigas teistel ettevõtjatel oma tooteid katsetada. Teine olulisem kasutuseeskirja kohustuslike sätete loetelu puudutab ohutust (**punktid 6–7**). Nagu eespool mainitud, peab katsepaigas olema välistatud kõrvaliste isikute pääs katsetamispiirkonda. Seega peab ka kasutuseeskiri nägema ette, milliseid meetmeid peab katsetamise läbiviija konkreetselt rakendama, et tõkestada kõrvaliste isikute pääs katsetuste alale (näiteks eraldi tõkestusmeeskonna kasutamine, punased hoiatuslipud jms vahendid). Niisamuti peab eeskiri sellisel juhul nägema ette silmapilksed katsetamiste katkestamise ning kõrvaliste isikute alalt ära saatmise.

Katsetuse läbiviimisel peab olema määratud vastutav isik, kes peab tagama kasutuseeskirjas sätestatud nõuete täitmise (**punkt 8**). Tema ülesanne on tagada muu hulgas ohutus, et katsepaigas katsetataks ainult lubatud tooteid ning õnnetusjuhtumite korral võetakse kasutusele tarvilikud meetmed. Õnnetusjuhtumi kohta peab seega kasutuseeskiri andma vastuse, kuidas sellisel juhul tegutseda (**punkt 9**). Sõltuvalt juhtunust võib see tähendada näiteks kiirabi või Päästeameti väljakutsumist (**punkt 11**). Samuti peab ettevõtja korraldama katsepaigas keskkonnakaitse (**punkt 10**), mis võib hõlmata näiteks pärast katsetust tekkivate jäätmete koristamist, aga ka suurema saastamise korral kasutusele võetavaid abinõusid. Katsetuste käigus võib paratamatult tekkida olukordi, kus katsetused mingil põhjusel ebaõnnestuvad ja selle tulemusena ei täida laske- või lahingumoon ei täida oma eesmärki ehk ei plahvata. Näiteks katsetamisel käsigranaat ei plahvata pärast splintide eemaldamist ja selle heitmist. Sellisteks puhkudeks peab kasutuseeskiri nägema ette demineerimistöde korra, sealhulgas selle, millisel juhul ja millal Päästeameti demineerijad kutsutakse (**punkt 12**). Peale selle peab kasutuseeskirjas olema sätestatud lõhkemata laske- ja lahingumoon tähistamise kord. See tähendab, et katsetuste ajal peab kogu tegevus olema kontrollitud ja jälgitav. Mainitud näitlikus olukorras, kus käsigranaat ei lõhke, peavad katsetuste läbiviijad suutma fikseerida selle käsigranaadi võimalikult täpse asukoha ning selle vastavalt markeerima, et demineerijatel oleks võimalik sellele ohutult läheneda ning see ohutult lõhata. Vastasel korral on

---

³⁶ Märkusena, et lisaks selles määruses sätestatule, võib käitamisloa andja seada täiendavaid piiranguid katsepaigas kasutada lubatavate relvade, laskemoona või lahingumoon suhtes (näiteks lubatakse kasutada kuni 5 kg trotüüli ekvivalenti).

katsetuste läbiviijate ja demineerijate jaoks tegemist määramata ohualaga, st et lõhkemata käsigranaadi asukoha tuvastamisele kuluks tarbetult aega. Ettevõtja saab kasutuseeskirjaga kehtestada veel muid eespool nimetatamata nõudeid katsepaiga kasutamiseks. See sõltub paljuski katsepaiga asukohast ja sellest, mida selles katsepaigas katsetada on lubatud.

Lõike 6 kohaselt on ettevõtja kohustatud esitama katsepaiga kasutuseeskirja käitamisloa andjale kooskõlastamiseks enne selle kehtestamist. Selline nõue võimaldab käitamisloa andjal hinnata, kas ettevõtja on detailselt analüüsinud ning rajanud katsepaiga nii, et on arvestatud erinevate ohtudega ja nende minimeerimisega.

11. peatükk. Sõjarelv, relvasüsteemi, sõjarelv laskemoona ja lahingumoonu vedu

Sõjarelv, relvasüsteemi, sõjarelv laskemoona või lahingumoonu käitlemisel on oluline tegevus selle vedu. Ettevõtja võib vedada sõjarelv, relvasüsteemi, sõjarelv laskemoona või lahingumoonu oma käitlemiskohas, käitlemiskohtade vahel, kliendi juurde või kliendi juurest tagasi (näiteks garantii korras). Antud määruse tähenduses on tegu veoga vaid siis, kui sõjarelv, relvasüsteem, sõjarelv laskemoona ja lahingumoonu viiakse käitlemiskohast välja või tuuakse käitlemiskohta (nt Kaitseväge territooriumilt või välismaalt). See tähendab, et näiteks sõjarelv vedu ühel territooriumil paiknevast relvahoidlast relvatehasesse või lahingumoonu vedu moonahoidlast hoidla territooriumil asuvale katseplatsile ei ole antud määruse tähenduses vedu. Kui ettevõtte on mitu erinevas asukohas paiknevat käitlemiskohta, mis ei asu ühel territooriumil, siis nende käitlemiskohtade vaheline sõjarelv või laskemoona liigutamine on vedu, isegi kui tegu on kauba liigutamisega ettevõtte sees.

Käsitulirelvi, laskemoona ja lahingumoonu ainult veetakse, raskerelvi ja suuremaid relvasüsteeme kas veetakse või pukseeritakse. Kas tegu on raskerelvi või relvasüsteemi veo või pukseerimisega, sõltub sellest, kas raskerelvi või relvasüsteemi veetakse veoki kastis või sõiduki järel. Kui raskerelvi või relvasüsteemi veetakse (asjakohase) sõiduki järel, siis tuleb vaadata, kas raskerelvi või relvasüsteem vastab haagise mõistele või mitte, see tähendab, kas raskerelval või relvasüsteemil on rattad, pidurid ja muud olulised osad, mis haagisel olema peavad. Juhul kui raskerelvi või relvasüsteem ei vasta haagise mõistele, liigitatakse see pukseeritavaks seadmeks,³⁷ ning seda relva pukseeritakse. Liiklusseaduse § 2 punkti 57 kohaselt on pukseerimine mootorsõidukiga teise mootorsõiduki, autorongi³⁸ või masinrongi³⁹ järelvedamine. Haagise ja pukseeritava seadme järelvedamisele on kehtestatud liiklusseadusega erinevad nõuded.

Paragrahvi 32 lõike 1 kohaselt peab ettevõtja lähtuma sõjarelv laskemoona ja lahingumoonu veo korraldamisel ohtlike veoste rahvusvahelise Euroopa kokkuleppe nõuetest (ADR). Arvestades laske- ja lahingumoonu ohtlikkust inimesele, omandile või keskkonnale, on mõistlik, et vedod toimuksid samade nõuete alusel, mis on kehtestatud teistele ohtlike ainete vedudele.

Vedamisel peab tagama sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelv laskemoona ja lahingumoonu pakendite sulgemise nii, et kõrvalistele isikutele oleks ligipääs takistatud (§ 32 lõike 4).

³⁷ Pukseeritav seade on mootorsõiduki haakes järelveetav või ees tõugatav mehhanism, konstruktsioon, ehitis või muu seadis, millel on vähemalt üks ratas, mis püsivalt maapinnale toetub (liiklusseaduse § 2 punkt 58).

³⁸ Autorong on ühest või enamast vedavast autost (veduk) ja ühest või enamast haagisest või pukseeritavast seadmest koosnev sõidukite ühend (liiklusseaduse § 2 punkt 4).

³⁹ Masinrong on traktorist või liikurmasinast (veduk) ja haagisest või pukseeritavast seadmest või vahetatavast pukseeritavast seadeldisest koostatud sõidukite kombinatsioon (liiklusseaduse § 2 punkt 38).

Ettevõtja peab enne vedu teavitama kavandatavast veost PPA-d (§ 32 lõige 6). Oluline on siinjuures, et ettevõtja ei plaaniks *ad hoc* vedusid ega teavitaks PPA-d vahetult enne vedu. Seetõttu on ta kohustatud ära ootama PPA nõusoleku veoga alustamiseks (§ 32 lõige 7).

Paragrahvi 32 lõikega 5 sätestatakse veo korraldajale kohustus tagada saateauto(d) ja saatjad. Nõuded veo julgestamiseks vajalikule saatemeeskonnale sätestatakse §-ga 33.

Saatemeeskondade suurus ja nende varustus autodega on jaotatud veetava sõjarelva, laskemoona või lahingumoonana koguste alusel tinglikult kolmeks (§ 33). **Lõikega 1** seatakse nõue nõue, et saatemeeskonda peab kuuluma vähemalt üks isik, kes on relvastatud tulirelvaga, või tulirelvastatud turvateenistuja, kes võib viibida veosega samas autos, kui veetakse:

- 1) üle 10 käsituli relva või käsituli relval põhineva relvasüsteemi;
- 2) üle 100 käsituli relva olulise osa;
- 3) kuni viit raskerelva või raskerelval põhinevat relvasüsteemi;
- 4) üle 10 raskerelva olulise osa;
- 5) 1000–10 000 ühikut käsituli relva laskemoona;
- 6) üle 10 ühiku raskerelva laskemoona ja lahingumoonana, mille lõhkeaine netomass ei ületa 50 kg.

Lõigetes 2 ja 3 sätestatud sõjarelvade, laskemoona või lahingumoonana kogused on juba piisavaks ohuallikaks, mistõttu vajavad need veosed rohkem saatjaid koos saateautodega, kes saavad reageerida nii liiklusohutlikele olukordadele (vajadusel kasvõi liiklust reguleerides vms) kui ka võimalikele kuritegelikele kavatsustele. **Lõike 4** kohaselt peab sõjarelva, laskemoona ja lahingumoonana vedava sõiduki juhil olema sidepidamise võimalus kõigi saateautodega ning siht- või lähtekohaga. Sidepidamiseks võib kasutada näiteks mobiil- või raadiosidet. Sidepidamist on vaja eelkõige selleks, et teavitada võimalikest ohuolukordadest või probleemidest, mis võivad veost teel sihtkohta mõjutada.

12. peatükk. Sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonana hävitamine ning sõjarelva lammutamine ja laskekõlbmatuks muutmine

11. peatükk käsitleb sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonana eluea lõppu, kui on vaja need hävitada, osadeks lammutada või laskekõlbmatuks muuta. Hävitamise all mõistetakse sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona või lahingumoonana ja nende oluliste osade muutmist selliselt, et on võimatu neid taastada algsele seisukorda või kasutada sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona või lahingumoonana (§ 34 lõige 1). See kehtib ka sõjarelva, laskemoona ja lahingumoonana oluliste osade kohta. Toodete grupp, mida võib hävitada, on jagatud kaheks. Esiteks võib ettevõtja hävitada tema enda poolt valmistamise käigus tekkinud tootmisjääke, poolvalmis olulisi osasid ja praaktooteid (**lõige 2**). Ettevõtja peab oma arvestuses selliste toodete hävitamise dokumenteerima juhul, kui tegu on määruse § 3 lõike 5 punktides 1 ja 2 mainitud toodetega.

Ettevõtja võib teenuse osutamise korras hävitada teiste ettevõtjate või Kaitseväe sõjarelva, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona või lahingumoonana ja nende olulist osa ainult loaandja või

Kaitseväge järelevalve all (§ 35 lõige 3).⁴⁰ See on oluline vältimaks olukorda, kus aktis on näidatud, et relv on hävitatud, kuid tegelikult seda tehtud ei ole, ent järelevalveasutusel ei ole võimalik seda kontrollida, kuid hiljem „ilmub“ relv välja kurjategijate valduses. Seega lähtutakse hävitamisel tugevast riigipoolse kontrolli vajalikkusest. **Lõigete 4 ja 5** sätestatakse viisid, kuidas tuleb sõjarelv, laskemoona ja lahingumoon hävitada. Regulatsiooni aluseks on sõjaväerelvade käitlemise kord³³ ning on mõistlik kehtestada ettevõttes samaks tegevuseks samad nõuded. Sõjarelv ja lõhkematerjali mitte sisaldava laskemoona ja lahingumoon puhul võib selle hävitamiseks valida kolme viisi vahel. Kõikide viiside eesmärk on tükeldada või moonutada relv kui selline väikesteks tükeldeks, mille taastamine on võimatu või nii kallis, et relva taastamine ei ole otstarbekas. Laskemoon ja lõhkematerjali sisaldav lahingumoon hävitatakse kas põletamise või lõhkamise teel. Otsuse, millist viisi valida, teeb ettevõtja, kuid siin on oluline laske- või lahingumoon ohuklass, ehk valida tuleb ohutuim viis. Vale hävitamismeetod võib esile tuua kordades suurema kahju läheduses asuvatele inimestele, seadmetele ja keskkonnale.

Lõikega 6 sätestatakse ettevõtjale kohustus fikseerida aktiga iga kord relva, laskemoona või lahingumoon hävitamine. Sama akt on **lõike 7** kohaselt ettevõtjale aluseks, et teavitada teenistus- ja tsiviilrelvade registrit hävitatud sõjarelvast, selle olulisest osast, laskemoonast ja lahingumoonast, misjärel register kustutab vastavate toodete andmed.

Paragrahviga 35 kehtestatakse nõuded sõjarelvade lammutamiseks.⁴¹ Sõjarelvade lammutamine on relva lahtivõtmise osadeks viisil, mis välistab selle kui terviku kasutamise (**lõike 1**). Lammutamise ja hävitamise vahe seisneb selles, et lammutamise järel on üldjuhul võimalik relv lammutamisel saadud osadest uuesti kokku panna, hävitamise tulemusena on aga relvaosad moonutatud selliselt, et relva uuesti kokku panna ei saa. Relvade lammutamist võib olla vaja juhul, kui mõne relvaosa vigastus välistaks relva kasutamise eesmärgipäraselt (tulistamiseks), selle osa vahetamine terve vastu ei võimaldaks ka siis relva kasutada eesmärgipäraselt või on selle osa vahetamine liiga kallis, mistõttu on otstarbekam relv osadeks võtta ning kasutada terveid osasid teiste relvade parandamiseks (**lõike 3**). Näiteks mõne automaattulirelva puhul ei ole vintraua läbikulumisel mõistlik kulunud vintrauda uuega asendada, kuna ka relvaraam võib olla mehaaniliselt n-ö väsinud, mistõttu saab antud relva muid osasid (sihikud, kaba, püstolkäepideme detailid jne) kasutada teiste relvade parandamiseks.

Lõike 2 kohaselt peab lammutamise käigus mittesäilitatavad osad hävitama samal viisil nagu eespool kirjeldatud. Sarnaselt hävitamisega on ka pärast relva lammutamist ettevõtja kohustatud teavitama teenistus- ja tsiviilrelvade registrit relva lammutamisest, misjärel kustutatakse registrit selle relva andmed.

Paragrahv 36 käsitleb sõjarelva laskekõlbmatuks muutmist, mis on relva oluliste osade mehaaniline töötlemine viisil, mille tulemusena relv kaotab jäädavalt lasu sooritamise võime. Sõjarelvad tuleb laskekõlbmatuks muuta strateegilise kauba seaduse (*StrKS*) kohaselt (vt *StrKSi* § 83¹ lõige 1). *StrKS* käsitleb laiemalt sõjalise kauba demilitariseerimist, mille alla kuulub ka sõjarelv kui üks sõjalise kauba alaliike. Ehk kui sõjarelval ei ole enam lasu sooritamise võimet, tähendab see relva sõjalise funktsiooni eemaldamist. Kuna *StrKSi* § 83¹ lõike 1 alusel kehtestatava kaitseministri määrusega sätestatakse muuhulgas tehnilised nõuded demilitariseerimisele ehk antud kontekstis relva

⁴⁰ Sama nõue kehtestatakse ka *RelvSi* § 83⁵⁹ lõikes 2. Leitav: <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/c383c03b-29e4-4bf4-9543-0111ae8eb2e6>.

⁴¹ Laske- ja lahingumoon üldjuhul ei lammutata, vaid ainult hävitatakse.

laskekõlbmatuks muutmisele, ei hakata kõnealuses määruses nimetatud tehnilisi nõudeid kehtestama, vaid lisatakse üksnes viide õigusaktile, kust need (tulevikus) leida võib.

13. peatükk. Rakendussätted

Paragrahviga 37 sätestatakse määruse rakendussäte. Enne käesoleva määruse jõustumist ettevõtjatele relvaseaduse §-ide 83⁴¹ ja 83⁴² alusel antud käitamisluba kehtib kuni sellel märgitud kehtivusaja lõpuni, ka juhul kui ettevõtja ei vasta käesolevas määruses sätestatud nõuetele.

Paragrahviga 38 tunnistatakse kaitseministri 10. juuli 2018. a määrus nr 11 „Sõjarelvade, laskemoona ja lahingumoonade käitlemise nõuded ja kord“ (RT I, 13.07.2018, 8) kehtetuks.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul puudub vahetu kokkupuude Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõju ning rakendamise seotud tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Eelnõukohase määruse kehtestamisega seatakse nõuded ja põhimõtted ettevõtetes sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonade käitlemiseks.

Määrus puudutab nii tegevusluba ja käilemiskoha käitamislube omavaid ettevõtteid ning ettevõtteid, kes tulevikus soovivad valdkonnas tegutseda. 29.05.2025 seisuga on majandustegevuse registri (MTR) kohaselt Eestis 11 kehtiva sõjarelva, laskemoona ja lahingumoonade käitlemise tegevusloaga ettevõtet, kellest viis on sõjarelva, sõjarelva laskemoona või lahingumoonade vedavad logistika ettevõtted. Ülejäänud kuuel ettevõttel on tegevusluba näiteks sõjarelva, selle olulise osa või lõhkeainet mittesisaldava lahingumoonade valmistamiseks ja sõjarelva parandamiseks või ümbertegemiseks teenuse osutamiseks. Lõhkematerjali käitlemise tegevusluba on viiel ettevõttel, neist osa plaanib tegeleda ka sõjalise lõhkematerjaliga. Võib eeldada, et lähiaastail lisandub täiendavaid sõjarelvi, relvasüsteeme, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonade käitlevaid ettevõtteid. Näiteks on sõjarelva laskemoona ja lahingumoonade tootmiseks mõeldud kaitsetööstuspargi valikpakkumisel esitanud oma pakkumise 12 ettevõtet, kellest need, kes pakkumisel edukaks osutuvad, jõuavad tõenäoliselt ka tegevusloa saamiseni. Lisaks laske- ja lahingumoonade käitlejatele lisanduvate võimalike sõjarelva ja relvasüsteemide ettevõtetega võib eeldada, et käesoleva määruse alusel tegutsevate ettevõtete koguarv lähiaastail kahekordistub. Arvestades samal ajal uue kaitseministri määruse „Sõjarelvade, relvasüsteemi, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonade ning nende osade, sealhulgas oluliste osade või komponentide täpsustav loetelu ja liigitus“ mõju, siis võib hinnata, et osa ettevõtteid, kelle tegevus eeldaks senikehtinud regulatsiooni alusel tegevusluba, ei pea enam tegevusluba toatlema ja saaksid näiteks sõjarelva ja relvasüsteemi mitteolulisi osasid käidelda ilma tegevusloata ja käeolevast määrusest tulenevate nõueteta. See lihtsustab oluliselt selle kaitsetööstusvaldkonna majandustegevust, mis tegeleb sõjarelvade, relvasüsteemide, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonade mitteoluliste osade käitlemisega ning mis on samal ajal oluline lüli tegevusloakohustuse alla olevate ettevõtete tarneahelates.

Määrusega mõjutatud juba tegutsevatel ettevõtetel ei teki lisakulusid, rakendussättega antakse ülemineku aeg, mis on seotud ettevõtte praegu kehtiva tegevusloa kehtivusajaga. Teadaolevalt on täna

vaid ühel sõjarelvade tegevusluba omaval ettevõttel käitamisloaga käitlemiskoht (ülejäänud tegevusloaga ettevõtetel ei ole käitlemiskohta vaja nagu logistikaettevõtted või ei ole nad jõudnud käitlemiskohta veel teha ja sellele luba saada).

Võrreldes senikehtinud määrusega on ettevõtete kulud väiksemad. Arvestades, et relvahoidla ehituslikud ja turvanõuded on sisuliselt jäänud samaks, kuigi muutunud olulised täpsemaks, siis relvahoidlate rajamisega seoses ei ole ette näha kulude kasvu. Arvestades leebemaks muutunud nõudeid raskerelvade ja raskerelvadel põhinevate relvasüsteemide hoidmisel, võivad neid käitlevad ettevõtted relvahoidlast üldse loobuda, mis tähendab väiksemaid kulusid taristule.

Kuna relvatehase puhul kasutatakse relvahoidlast oluliselt leebemaid ehituslikke ja turvanõudeid, siis relvatehaste rajamine on võimalik väiksemate kuludega kui varem. Näiteks on võimalik relvatehase puhul teatud tingimustel loobuda piirdeaia nõudest juhul kui tehas asub hoone ühes osas, mille ümber ei ole otstarbekas ega mõistlik piirdeaeda rajada. See võimaldab väikese koguse sõjarelvade või relvasüsteemide käitlemiseks rajada tehase ka tavapärasesse, muuks äri- või tootmistegevuseks mõeldud hoonesse. Selline võimalus on kindlasti oluline alustavatel ja väikestel ettevõtetel, kes tahavad prototüüpe välja töötada ja arendustööd teha.

Kulud vähenevad seoses sellega, et tulirelvastatud turvamise nõue rakendub senisega võrreldes suuremate koguste sõjarelvade käitlemise puhul. Näiteks kui ettevõtte käitleb kuni 10 raskerelva, siis ei ole tulirelvastatud turvatöötaja kasutamine vajalik (seni oli see vajalik juba esimesest relvast alates). Samamoodi rakendub kõrgem lävend tulirelvastatud saatjate kaasamisele ka sõjarelvade, relvasüsteemide, sõjarelva laskemoona ja lahingumoonna vedamise korral.

Elektrooniliste turvalahenduste rakendamise nõue kehtis ka senises regulatsioonis, määruse eelnõuga on neid tingimusi muudetud täpsemaks ja viidatud standarditele või samaväärsetele juhisdokumentidele lahenduste rakendamiseks. Täpsustatud elektrooniliste turvalahenduste rakendamine võib kaasa tuua täiendavaid kulusid, nt piirdeaia häire- või jälgimisseadmetikule, kuid arvestades seda, et kulud relvatehase ehitusnõuete täitmisele ja tulirelvastatud turvamise lävendi tõstmisele on senisest kokkuvõttes pigem väiksemad, siis kogukulu ettevõttele ei pruugi kasvada. Täpselt standardi nõuetele vastavad turvalahendused võivad olla kallimad, kuid kuna lisaks standardile võib kasutada ka muid juhisdokumente, siis ettevõttel võimalik kasutada alternatiive.

Ettevõtjate halduskoormus arvestuse korraldamises, külaliste vastuvõtmises jms administratiivsete nõuete täitmisel relvahoidla, relvatehase, sõjarelva laskemoona- ja lahingumoonna hoidla ning –tehaste turvalisuse tagamisel ei kasva, pigem muutub koormus väiksemaks ja tegevus paindlikumaks.

Määruse kehtestamisega ei kaasne riigieelarvele otsest tulu või kulu. Kaudselt tekib riigile tulu määrusega kehtestatava käitlemiskorra alusel tegutsema hakkavate ettevõtjate võimalikust käibest tasutavatest maksudest.

5. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

6. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu edastatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi kaudu järgmistele ministeeriumidele ja asutustele: Siseministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium, Kaitsepolitsei, Päästeamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet.

Eelnõu ettevalmistamise käigus on peetud avalikke konsultatsioone määruse peamise sihtrühma – Eesti Kaitsetööstuse ja -Kosmose Liiduga. Lisaks on määruse koostamisse kaasatud eksperdid järgmistes asutustes: Kaitsepolitsei, Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsevägi, Siseministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, sh Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet.

Kaasatud asutuste ja sihtrühmade esindajatega on toimunud sisulised arutelud, mille tulemusel on määruse regulatsiooni täiendatud ja täpsustatud, et tagada selle rakendatavus praktikas ning kooskõla kaitsetööstusvaldkonna vajaduste ja julgeolekuhuvidega.

Märkustega arvestamise ja mitteametamise selgitused on toodud seletuskirjale lisatud tabelis (lisa 1).